

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Analýza vzhledu současných českých bankovek Oldřicha Kulhánka a návrh nové české bankovky

Analysis of the contemporary Czech banknotes of Oldřich Kulhánek and the suggestion of new Czech banknote

Vypracovala: Kristýna Pecinová
Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Duchková

České Budějovice 2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 25.4.2018.

.....

Podpis

Poděkování:

Děkuji své vedoucí bakalářské práce Mgr. Zuzaně Duchkové za odborné vedení, cenné rady, trpělivost, pochopení a pomoc při sestavování této práce.

Abstrakt

Bakalářská práce je prací teoreticko-praktickou. Její teoretická část je věnována stručné analýze vývoje a technologii výroby platidel a mincí, současných českých bankovek a jejich autorů. Dále je uvedeno porovnání motivů českých bankovek a eurobankovek. V teoretické části jsou uvedeny i informace o Oldřichovi Kulhánkovi. V části praktické je detailně popsán proces návrhu a vlastní návrh bankovky.

Klíčová slova

Bankovky, mince, platidla, Oldřich Kulhánek, grafické techniky, ochranné prvky, koláž

PECINOVÁ, Kristýna. *Analýza vzhledu současných českých bankovek Oldřicha Kulhánka a návrh nové české bankovky*. České Budějovice, 2018. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Zuzana Duchková.

Abstract

The bachelor thesis is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part states a short analysis of development and technology of production of means of payment and coins, contemporary Czech bank notes and their authors. There is also described a comparison of Czech banknotes' and European banknotes' motives. In the theoretical part are included information about the author of banknotes' concept, Mr. Oldřich Kulháněk. In the practical part is described the own process of banknote concept itself in details. A part of practical part shows the own concept of the banknote.

Keywords

Banknotes, coins, tender, Oldřich Kulháněk, graphic techniques, protective elements, collage

Obsah	
Abstrakt	4
Abstract	5
Úvod	8
I. Teoretická část	10
1 Historický vývoj platidel	11
1.1 Historie platidel v českých zemích	12
1.2 Vznik koruny československé (Kč)	14
1.3 Bankovky Národní banky československé	15
1.4 Platidla v období druhé světové války	16
1.5 Poválečné peníze	16
1.6 Bankovky a státovky v socialistické době	16
2 Vývoj vzhledu českých bankovek realizovaných Oldřichem Kulhánkem	19
2.1 Životopis Oldřicha Kulhánka	19
2.2 Soutěž na náměty českých bankovek	21
2.3 České bankovky	24
2.4 Rozdílné motivy a symbolika eurobankovek a českých bankovek	28
2.4.1 Současné norské bankovky	30
3 Proces tvorby bankovek, využívané techniky a technologie	31
3.1 Způsoby pořizování bankovek	31
3.2 Grafické techniky tisku bankovek	32
3.2.1 Technika liniového hlubotisku využívaná pro tisk bankovek	32
3.2.2 Technika tisku z plochy využívaná pro tisk bankovek	33
3.2.3 Technika tisku z výšky využívaná pro tisk bankovek	33

3.3	Bankovkový papír	34
3.4	Postup přípravy bankovek	35
3.5	Ochranné prvky českých bankovek	36
II.	Praktická část	39
4	Vlastní návrh nové české bankovky	40
	Závěr	43
	ZDROJE	44
	Seznam použité tištěné literatury	44
	Seznam použitých internetových zdrojů	44
	Seznam příloh	48
	Zdroje obrazových příloh	73

Úvod

Dnes a denně jsou bankovky spojeny s životem lidí po celém světě. Ač málokdo ví, motiv bankovek je často dílem významných umělců.

Cílem teoretické části práce je popsat a přiblížit obecnou historii platidel, historii českých bankovek a mincí a techniky výroby vzniku bankovek. Dalším cílem práce je popsat tvorbu českých bankovek jednoho z nejznámějších autorů Oldřicha Kulhánka. Výsledkem praktické části práce je vlastní návrh nové české bankovky.

První část bakalářské práce se zaměřuje na historii platidel. Obsahem této kapitoly je stručný popis vzniku platidel od prvopočátku, kdy ještě platidla neměla podobu a formu mincí a bankovek, ale jednalo se pouze o prostředek směnného obchodu, tedy výměnu zboží či služeb za jiné zboží či služby. Dále je nastíněn vznik prvních mincí a následně i prvních bankovek ve světě. Další kapitola se již zabývá popisem historie a vzniku platidel v českých zemích rozdělených chronologicky do období dle vzniku jednotlivých druhů mincí a bankovek. Tato kapitola se pohybuje v časovém rozmezí od 3. století př. n. l. přes období starověkého Říma, vlády Přemyslovců, Habsburků až po vznik samostatného českého státu. Později se platidla se postupně začínají formovat do podoby současných bankovek a mincí. Tomuto vývoji bankovek se věnuje druhá polovina první části bakalářské práce, která je rozdělena do jednotlivých období, kdy se náměty bankovek měnily vlivem různých okolností. Mezi tyto okolnosti patří aktuální politická situace, potřeba nových bankovek v určitém období i zásah obou světových válek.

Následující část je věnována vývoji vzhledu současných českých bankovek, u jejichž zrodu stáli čtyři umělci: Oldřich Kulhánek, Miloš Ondráček, Václav Fajt a Luboš Hogenauer. Důležitou součástí této práce a i pro pochopení tvorby Oldřicha Kulhánka je uveden jeho stručný životopis.

V této části bakalářské práce je dále popsána soutěž na náměty českých bankovek. Z této soutěže vzešly významné historické osobnosti, které se staly motivem na přední straně bankovky. Dále je zde uveden detailní popis rubu a líce jednotlivých bankovek s nominálními hodnotami od 20 Kč až po bankovky s hodnotou 5000 Kč. Pro představu možné budoucí ztráty vlastních umělecky hodnotných bankovek jsou i v této části stručně charakterizovány eurobankovky, které by v budoucnu mohly nahradit právě ty české. Tuto kapitolu doplňují také současné norské bankovky se svými novodobými náměty.

Nedílnou součástí této práce je také proces tvorby bankovek, využívané techniky a technologie. V této kapitole jsou uvedeny způsoby pořizování bankovek, mezi které patří

přímé zadání určitému autorovi a bankovky, které byly vytvořené tiskárnami v zahraničí. Poslední možností je soutěž výtvarníků, na základě které vznikla současná podoba bankovek. Vlastní tvorba bankovek využívá několik druhů technik a technologií, které jsou dále popsány. Závěrem této části bakalářské práce je uveden celý proces pořízení bankovek.

Poslední kapitolou je vlastní návrh nové české bankovky, který vychází z teoretických informací a znalostí uvedených v předchozích kapitolách.

I. Teoretická část

1 Historický vývoj platidel

Vzniku mincí a bankovek v takové podobě a formě, v jaké jsou známé dnes, předcházelo několik etap vývoje. Na samém počátku historie platidel stála předmincovní platidla. Lidstvo od samého počátku své společenské existence potřebovalo najít nějaký všeobecně uznávaný ekvivalent hmotných statků, za něž by šlo prodávat a kupovat nejrůznější druhy zboží, zvířata, lidskou práci či otroky.¹

K předmincovním druhům platidel se používal nejrozličnější materiál. První předmincovní platidla byly předměty, které měly široce a obecně uznávanou hodnotu. Byly to předměty sloužící jako lidská potrava (sůl, ryby, rýže, kávová zrna, čaj, tabák a další) nebo předměty sloužící k potřebám lidského odívání (kůže, šátečky). V českých zemích se v polovině 10. století jako platidla uplatňovaly plátěné šátečky. Výhoda těchto šátečků spočívala také v tom, že se daly v případě potřeby „drobných“ dobře trhat na menší kousky.²

K neznámějším předmincovním platidlům exotických krajin patřily ulity kauri, jimiž se platilo v Africe, Indii a Tichomoří. Později se také začaly jako směnný prostředek užívat různé drahé kovy, které měly vysokou cenu, byly trvanlivé, tvárné, snadno se dělily a byly snadno přenosné. Ze značkových kovů určité hmotnosti a jakosti vznikly první mince. Za nejstarší oblast, která vytvořila a používala mince, je označována Čína. Dokonalý tvar a vzhled mincí uznávaný i v dnešní době měl prapůvod v řeckém výtvarném umění.³

Vynález papírových peněz je přisuzován starověké Číně. Za předchůdce dnešních bankovek jsou pokládány peníze z kůže bílých jelenů. Skutečná papírová platidla byla vyráběna v období po roce 600 n. l. za vlády dynastie Tang. Nefungovaly však ještě jako platidlo, ale jako depozitní potvrzenka.⁴ Díky benátskému obchodníkovi a cestovateli Marcu Polovi (1254-1323) se informace o papírových penězích dostaly do Evropy ve 14. století. Avšak první papírové peníze se v Evropě objevily až mnohem později.⁵ V oblasti západního světa vznikly první papírové peníze z dlužních úpisů za uložená depozita na konci 17. století v Anglii. Ve střední Evropě v soustátí habsburském byly zavedeny roku 1761.⁶

1 [Srov.] VONDRA, Roman. Peníze v moderních českých dějinách. Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). ISBN 9788020021304. s. 11.

2 [Srov.] NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela. Základy numismatiky. 2. doplněné vydání. Brno: Academia, 1986. s. 14-15.

3 [Srov.] tamtéž, s. 19-20.

4 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 8.

5 [Srov.] tamtéž, s. 8.

6 [Srov.] NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela. Základy numismatiky. 2. doplněné vydání. Brno: Academia, 1986. s. 23.

1.1 Historie platidel v českých zemích

Historie platidel na území našeho dnešního státu sahá až do období před narozením Ježíše Krista. Za nejstarší platidlo jsou považovány tzv. „duhovky“, z období 1. – 3. století př. n. l. Jde o malé zlaté mince miskovitého tvaru odborně nazývané statéry (viz Přílohy I., obr. 1), které používali Keltové. Lidový název „duhovky“ vychází z nálezů mincí vyplavených po dešti, které svým třpytem na slunci připomínaly duhu.⁷

V období od 1. – 5. století n. l. na naše území pronikaly peníze starověkého Říma, především zlaté mince pod názvem aureus a mince z obecného kovu zvané as (viz Přílohy I., obr. 2). V dalších letech panoval na našem území především směnný obchod. Nejčastějšími prostředky pro směnu bývaly živé kusy dobytka, šátky a kovové plíšky.⁸

První české mince se objevily v polovině 10. století za vlády přemyslovského knížete Boleslava I. Jednalo se o stříbrné mince, které nesly označení „denár“ (viz Přílohy I., obr. 3) a platilo se jimi až do 13. století. V této době byl denár jednou z nejvíce používaných mincí.⁹

Za vlády Přemysla Otakara I. a Přemysla Otakara II. probíhaly mincovní reformy, na základě kterých se začaly razit stříbrné jednostranné mince tzv. brakteáty (viz Přílohy I., obr. 4), lidově zvané „plecháče“. Obrazy na mincích byly oproti denárům jednodušší a primitivnější. Často se objevoval obraz s motivem panovníka, dále nejrůznější rostlinné a zvířecí motivy apod. Brakteáty byly velmi křehké, často se lámaly a z tohoto důvodu se staly nevhodnými platidly.¹⁰

Převratná změna českého mincovnictví nastala v roce 1300 n. l. ražením pražských stříbrných grošů (viz Přílohy I., obr. 5) v Kutné Hoře za vlády krále Václava II. Nastal tak zlatý věk českého mincovnictví, neboť stříbrné pražské groše se staly na více než dvě staletí vůbec nejrozšířenější měnou ve střední Evropě. Díky své kvalitě byly kladně přijaty i v řadě okolních zemí, např. v Sasku, Míšeňsku, Bavorsku, rakouských zemích i v Polsku.¹¹ Podoba pražského groše se příliš neměnila. Na líci mince byl vyražen stylizovaný obraz královské koruny a na rubu dvouocasý český lev s opisem „GROSSI PRAGENSES“. Jediné, co se na pražském groši měnilo v průběhu staletí, byla signatura panovníka. Poslední české groše se razily roku 1547.¹²

7 [Srov.] SPÁČIL, Bedřich. Česká měna od dávné minulosti k dnešku. 1. Vydání. Praha: Orbis, 1974. s. 53.

8 [Srov.] VONDRA, Roman. Peníze v moderních českých dějinách. Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). ISBN 9788020021304. s. 20.

9 [Srov.] tamtéž, s. 59.

10 [Srov.] tamtéž, s. 61.

11 [Srov.] tamtéž, s. 21.

12 [Srov.] HÁSKOVÁ, Jarmila. Československé bankovky, státočky a mince 1919-1992. Praha: Lunarion, 1993. ISBN 80-85774-05-4. s. 11.

Ve 14. století za vlády krále Jana Lucemburského dospělo české mincovnictví poprvé k ražbě zlaté mince tzv. florénů (viz Přílohy I., obr. 6). Název mince byl inspirován ražbou zlatých mincí Florentské republiky tehdy rozdrobené Itálie. Zlaté mince razil i král Karel IV. Za jeho vlády byly nazývány dukáty.¹³

S nástupem Habsburků na český trůn roku 1526 byla zavedena nová měna, která se stala pilířem raně novověkého středoevropského mincovnictví 16. – 18. století. Jednalo se o velkou stříbrnou minci zvanou tolar (viz Přílohy I., obr. 7). Předznamenáním nástupu tohoto platidla se staly ražby tzv. jáchymovských grošů, které v letech 1520 zavedla na svých panstvích hrabata německého původu z rodu Šliků. Název jáchymovský groš je odvozen od města Jáchymov nacházejícího se v Krušných Horách, kde byla v té době nalezena vydatná ložiska stříbra.¹⁴

První papírové peníze v českých zemích byly vydány v habsburské monarchii roku 1762 za vlády Marie Terezie. Brzy se zrodilo jejich lidové pojmenování – tzv. bankocetle (viz Přílohy I., obr. 8). V první emisi v roce 1771 byly vydány bankovky v hodnotách 5, 10, 24, 50 a 100 zlatých, ve druhé emisi byly doplněny bankovky s nominály 500 a 1 000 zlatých. Bankovky byly tištěny pouze z jedné strany papíru a většinou v jedné barvě, se suchou pečetí a ručními podpisy (později i tištěnými). Bankovky měly sloužit nejen k umořování státního dluhu, ale také i k financování sedmileté války proti Prusku v letech 1756 – 1763.¹⁵

V době vzniku samostatného státu v roce 1918 zůstala v oběhu ještě dosavadní rakousko-uherská platidla. V listopadu roku 1918 byl přijat zákon o náhradních obchodních platidlech, která měla vydávat Zemská banka Království českého v Praze. Autorem návrhů na poukázky byl Alfons Mucha. V té době byl již uznávaným světovým umělcem. K vydání těchto bankovek nakonec nedošlo z důvodu obavy, že by neměly obchodní krytí a posílily by inflační tendenci. V roce 1919 byly původní rakousko-uherské bankovky okolkovány (viz Přílohy I., obr. 9) a staly se z nich první československé papírové peníze.¹⁶

13 [Srov.] VONDRA, Roman. Peníze v moderních českých dějinách. Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). ISBN 9788020021304. s. 21.

14 [Srov.] tamtéž, s. 22.

15 [Srov.] Česká televize: CT24. První bankovky v českých zemích se jmenovaly bankocetle [online]. 2012 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1164697-prvni-bankovky-v-ceskych-zemich-se-jmenovaly-bankocetle>

16 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 27-29.

1.2 Vznik koruny československé (Kč)

Následující podkapitoly popisují cestu vzniku koruny československé od emise prvních státovek přes druhou emisi státovek, bankovek Národní banky československé, platidel v období druhé světové války, poválečné peníze až po bankovky socialistické doby.

Státovky I. emise

Ve dvacátých letech 20. století byla zákonem stanovena měna československého státu – koruna československá, ve zkratce Kčs. Okolkované bankovky byly postupně nahrazeny definitivními československými platidly. Dne 15. dubna 1919 byla vydána první emise československých platidel, státovek¹⁷ v hodnotách: jedna, pět, deset, dvacet, padesát, sto, pětset, tisíc a pět tisíc Kčs. Státovky tiskly čtyři české firmy, jedna rakouská a jedna americká.¹⁸

Autorem první desetikoruny (viz Přílohy I., obr. 10), dvacetikoruny (viz Přílohy I., obr. 11), stokoruny a pětisetkoruny je Alfons Mucha. Ostatní platidla byla navržena přímo příslušnou tiskárnou. V návrzích na desetikorunu, dvacetikorunu a stokorunu vytvořil Mucha originální řadu inspirovanou secesí, na nichž dominovala dvojice zrcadlově umístěných portrétů, jejichž modelem byla Alfonsova manželka Marie Muchová. Dvojice portrétů upoutá pozornost především svým výrazem. Státovka v hodnotě 500 Kčs byla inspirována cyklem „Slovanská epeje“. Ostatní platidla jsou výtvarně navržena příslušnou tiskárnou.¹⁹

Státovky II. emise

Vydání první emise státovek nebylo po technické stránce příliš kvalitní, proto bylo nutné připravit do tisku nová platidla. V tuzemských průmyslových tiskárnách se tiskly nižší hodnoty státovek druhé emise do padesáti korun a od sto korun se tiskly v USA.²⁰

K tvůrcům českých státovek druhé emise patří Jaroslav Benda, který je autorem návrhu pětikoruny (viz Přílohy I., obr. 12) z roku 1921 a František Kysela, který je autorem padesátikoruny ((viz Přílohy I., obr. 13) z roku 1922. V souvislosti s tvorbou obou umělců se hovoří o tzv. „art déco“ neboli dekorativismu. Oba poměrně málo známí tvůrci vznesli do ceninové tvorby nové prvky. Na lící straně Kyselovy padesátikoruny nalezneme

17 Státovka - papírové kreditní platidlo emitované státem; původně cenný papír na určitou peněžní částku, vydávaný státem, neúročitelný, znějící na majitele a který byl u pokladen státu přijímán na zaplacení státních pohledávek, např. daní.

18 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 31.

19 [Srov.] SURGA, Leopold a Jiří PEKÁREK. České bankovky a mince 1993-1998. Praha: Nuga, 1998. ISBN 80-85903-09-1. s. 11.

20 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 31.

uspořádané struktury do kruhu. Jaroslav Benda se snažil odpoutat od tradičního pojetí kompozice do rámečku. Na svém návrhu pětikoruny použil prvky ozubených kol, které měly pravděpodobně evokovat technicismus moderní doby.²¹

1.3 Bankovky Národní banky československé

V roce 1926 byla založena Národní banka československá (centrální a emisní banka) a v roce 1927 založena tiskárna bankovek. První formálně správnou bankovkou byla dvacetikoruna s datem 1. října 1926, která byla dána do oběhu o rok později. Většina nových bankovek se od roku 1928 tiskla v nově vybudované Tiskárně bankovek Národní banky československé (NBČS).²² Období těchto bankovek je spjato především s tvorbou Maxe Švabinského a Alfonse Muchy, který navrhl padesátikorunu (viz Přílohy I., obr. 14) z roku 1929. Na lící straně této bankovky je vyobrazeno dynamické pojetí lvů štítonošů, což bylo v heraldické tvorbě něčím neobvyklým. Na bankovce se objevuje také řada symbolů zednářského lóže.²³

Autorem bankovek s nominálními hodnotami sto korun (viz Přílohy I., obr. 15) a tisíc korun (viz Přílohy I., obr. 16) byl Max Švabinský, který uplatnil své přednosti z oblasti umění portrétu a figurální kresby. Na obou bankovkách je použita nekonvenční technika – tzv. Orlovův pestrotisk, který dodal bankovce pestrý barevný podtisk. Na rubu stokoruny je vyobrazen portrét Tomáše Garrigua Masaryka a na rubu tisícikoruny je portrét Františka Palackého. Na lícních stranách obou bankovek se nacházejí alegorické výjevy. V roce 1937 získala tisícikoruna s portrétem Františka Palackého čestné uznání na mezinárodní výstavě umění v Paříži.²⁴

Autorem návrhu dvacetikoruny (viz Přílohy I., obr. 17), na které jsou vyobrazeni významní politici Alois Rašín a Milan Rastislav Štefánik, je Alois Mudruňka. Návrh na jednu korunu (viz Přílohy I., obr. 18) vytvořil český grafik Bohumil Heinz spolu s rytcem Bedřichem Fojtáškem. Spoluautory pětikoruny (viz Přílohy I., obr. 19) jsou rytec Jindra Schmidt, Bedřich Fojtášek a portrétista Antonín Machek, který vytvořil portrét Josefa Jungmanna.²⁵

21 [Srov.] SURGA, Leopold a Jiří PEKÁREK. České bankovky a mince 1993-1998. Praha: Nuga, 1998. ISBN 80-85903-09-1. s. 12.

22 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4., s. 31.

23 [Srov.] SURGA, Leopold a Jiří PEKÁREK. České bankovky a mince 1993-1998. Praha: Nuga, 1998. ISBN 80-85903-09-1. s. 11.

24 [Srov.] tamtéž, s. 13.

25 [Srov.] Papírová platidla, bankovky: Bankovky NBČS (1926-1939) [online]. 2012 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.papirovaplatidla.cz/bankovky/bankovky-nbcs>

1.4 Platidla v období druhé světové války

Za druhé světové války na území Protektorátu Čechy a Morava stále platily koruny, které však byly tištěné dvojjazyčně – česky a německy. Všechny bankovky a státopky byly tištěny v Tiskárně bankovek Národní banky pro Čechy a Moravu. Po výtvarné stránce se na nich velkou měrou podíleli čeští rytci a litografové Jindra Schmidt a Bedřich Fojtášek. V té době na území Čech a Moravy fungovalo několik různých měn, ke kterým patřily zejména československé koruny, německé říšské marky, maďarská měna pengö a polské zloté.²⁶

1.5 Poválečné peníze

Koncem roku 1941 začala na londýnském ministerstvu financí příprava na obnovu československé měny. V následujícím roce byla schválena podoba poválečné měny. Při hledání obrazových podkladů bylo využito netradičních zdrojů. Například motiv hradu Karlštejn pro tisícikorunu byl vzat z anglického turistického prospektu, Hradčany na stokorunu byly převzaty z pohlednice apod. Poválečná platidla byla vytištěna třemi britskými tiskárnami: Thomas De La Rue, Waterlow a Bradburry et Wilkinson. Tato platidla byla později na konci září 1945 transportována letecky do Československa.²⁷

Po 2. světové válce se do přípravy návrhů na bankovky také zapojil český malíř, grafik a pedagog Karel Svolinský. Náměty jeho bankovek vychází z lidových motivů a působí zjednodušeně díky liniové kresbě.²⁸ V oběhu byly pětikoruny, dva druhy desetikoruny (s datem a bez data), dva druhy dvacetikoruny – londýnský s Karlem Havlíčkem Borovským (viz Přílohy I., obr. 20), druhý s portrétem dívky od Karla Svolinského (viz Přílohy I., obr. 21), tři druhy padesátikorun, dva druhy stokorun a rovněž i pětisetkoruna s Kollárem byla ve dvojím vyhotovení.²⁹

1.6 Bankovky a státopky v socialistické době

Od únorového převratu v roce 1948 byla vládnoucí silou v Československu komunistická strana. Z důvodu nastalé politické změny bylo nezbytné zajistit nová platidla. V roce 1953 došlo k provedení peněžní a měnové reformy, neboť budováním těžkého průmyslu byla státní pokladna rychle vyčerpána. Nově vzniklé peníze, koruny československé,

26 [Srov.] Česká národní banka: Vývoj papírových platidel od roku 1918 [online]. 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2003/cl_03_030123e.html

27 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 37.

28 [Srov.] SURGA, Leopold a Jiří PEKÁREK. České bankovky a mince 1993-1998. Praha: Nuga, 1998. ISBN 80-85903-09-1. s. 13.

29 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 38

byly připravovány a tištěny v moskevském závodě Goznak v Sovětském svazu. Jejich výtvarná i technická úroveň byla velmi nízká. Přebíraly výhradně ornamentální vzory a také motiv českého dvouocasého lva. V roce 1958 nastoupila bankovka v hodnotě 25 Kčs (viz Přílohy I., obr. 22), jejichž autory jsou Karel Svolinský a Jindra Schmidt. Na líci bankovky je umístěna hlava Jana Žižky, na rubu pak Žižkovo náměstí v Táboře.³⁰

Až od roku 1960 byly postupně vydávány nové, technicky kvalitnější bankovky, tištěné ve Státní tiskárně cenin v Praze. V roce 1961 byla do oběhu dána bankovka hodnoty 10 Kčs (viz Přílohy I., obr. 23). Autory této bankovky jsou Mária Medvecká, Ladislav Jirka a Bedřich Fojtásek. Na lící straně jsou vyobrazeny dvě dívky, na rubu přehrada na Oravě. Všechny použité motivy byly ovlivněné dobou vzniku, tedy ideologií socialistického státního zřízení.³¹

V roce 1965 vychází zdařilá bankovka hodnoty 50 Kčs, jejíž návrh vznikl již v roce 1964. Autory této bankovky jsou Václav Fiala, Ladislav Jirka a Jan Mráček. Na lící straně je vyobrazen voják sovětské Rudé armády spolu se slovenským partyzánem. Na rubu se nachází závod Slovanů v Bratislavě, který odkazoval na průmysl socialistického státu. V roce 1962 byla také do oběhu dána bankovka 100 Kčs (viz Přílohy I., obr. 24), která se stala jednou z našich nejoblíbenějších bankovek a platila až do roku 1993. Hlavním autorem této bankovky byl plk. ČSLA František Heřman spolu s J. Schmidtem, J. Mráčkem a L. Jirkou. Poprvé se stalo, že autorem návrhu na platidlo byl profesionální voják. Na lící straně bankovky je vyobrazena alegorie dělníka a rolnice, kteří symbolizovali jednotu rolníků a dělníků. Na rubu se rozkládá úchvatné panorama Pražského hradu a Karlova mostu.³² Další vydanou bankovkou roku 1962 byla bankovka hodnoty 25 Kčs s portrétem Jana Žižky. V roce 1971 byla dána do oběhu bankovka v hodnotě 20 Kčs s vyobrazením Jana Žižky z Jenského kodexu na rubu. V té době vzbudila určité rozpaky, protože neměla žádné okraje, kterých bylo do té doby zvykem. Postupně nahrazovala stahované bankovky hodnoty 25 Kčs. Bankovkou s nejvyšší nominální hodnotou se stala roku 1973 pětisetkorunová bankovka. Ústřední motiv tvořilo Slovenské národní povstání. Na lící straně jsou vyobrazeny dva rudoarmějci a rubu dominuje hrad Děvín. Autory této bankovky byli J. Lukavský, L. Jirka a M. Ondráček.³³

30 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 38.

31 [Srov.] tamtéž, s. 44.

32 [Srov.] VONDRA, Roman. Peníze v moderních českých dějinách. Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). ISBN 9788020021304. s. 82.

33 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 45.

Na počátku osmdesátých let se k tvorbě bankovek dostal slovenský grafik Albín Brunovský. Realizaci svých bankovek si vybojoval ve velmi kvalitně obsazené soutěži. Vytvořil jedinečnou řadu netradičně pestrých bankovek. Pestrobarevné bankovky byly zdrojem řady problémů ve Státní tiskárně cenin. Tiskové archy s bankovkami procházely tiskařskými stroji až osmkrát a doba výroby se neúnosně protahovala.³⁴ První bankovka Albína Brunovského, tisícikoruna (viz viz Přílohy I., obr. 25), byla vydána až v roce 1985. Na lícní straně je vyobrazen Bedřich Smetana a na rubu Vyšehrad. V roce 1988 byla do oběhu dána bankovka hodnoty 20 Kčs (viz Přílohy I., obr. 26), na jejíž lícní straně leží portrét učitele národů Jana A. Komenského, na rubu pak strom vědění spolu s hlaholskou abecedou. V roce 1987 vstoupila do oběhu bankovka hodnoty 50 Kčs, na jejímž rubu je Bratislava a v levé části dominuje Bratislavský hrad. V roce 1989 se do oběhu dostala nepopulární nová bankovka hodnoty 100 Kčs (viz Přílohy I., obr. 27). Na líci byla vyobrazena podobizna tzv. prvního dělnického prezidenta Klementa Gottwalda a na rubu vpravo Hradčany, vlevo malostranská Mostecká věž Karlova mostu a v pozadí chrám sv. Mikuláše. Tato kontroverzní bankovka vzbudila u veřejnosti řadu negativních reakcí. Menší část společnosti dokonce bankovku začala poškozovat, a tak míval Klement Gottwald často vypíchnuté oči. Tehdejší československá společnost si přála totiž jediné, a to zvrátit dosud vládnoucí režim. V prosinci roku 1990 byla tato bankovka stažena z oběhu.³⁵

Vzhledem kudálostem přelomu let 1989 – 1990 již nebyla tato série dokončena a nebyla doplněna hodnotou 500 Kčs. Dalšímu vývoji bankovek budou věnovány následující kapitoly.³⁶

34 [Srov.] SURGA, Leopold a Jiří PEKÁREK. České bankovky a mince 1993-1998. Praha: Nuga, 1998. ISBN 80-85903-09-1. s. 13.

35 [Srov.] NOLČ, Jiří. Numismatika: peníze v českých zemích. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4. s. 45.

36 [Srov.] VONDRA, Roman. Peníze v moderních českých dějinách. Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). ISBN 9788020021304. s. 91.

2 Vývoj vzhledu současných českých bankovek realizovaných Oldřichem Kulhánkem

Tato kapitola mapuje tvorbu a náměty českých bankovek od vyhlášení soutěže na náměty nové emise ještě československých bankovek, ze kterých následně vzešly české bankovky nově vzniklé České republiky v roce 1993. Kapitola také nastiňuje životopis autora návrhů soudobých českých bankovek Oldřicha Kulhánka a porovnání výtvarných motivů českých bankovek spolu s eurobankovkami a novými norskými bankovkami.

U zrodu českých bankovek stáli čtyři umělci. Prvním z nich je akademický malíř a grafik Oldřich Kulhánek, který je autorem kresebných návrhů na bankovky. S ohledem na zvolené téma práce mu bude věnována následující podkapitola. Dalšími umělci, kteří se podíleli na tvorbě bankovek, jsou rytci Miloš Ondráček a Václav Fajt, kteří jsou autory portrétních rytin a rozkresb rubových stran na bankovkách. Vedoucím přípravných prací ve Státní tiskárně cenin v Praze byl litograf a grafik Luboš Hogenauer.³⁷

2.1 Životopis Oldřicha Kulhánka

„V mém díle naleznete torza lidských tváří, ruce prosící, ruce surové. Pro mě je symbol způsob, jak vyjádřit dobu, kterou žiji. Tím symbolem je pro mě lidská tvář. Lidská tvář se zalepenými ústy, lidská tvář ztrácející se v cárech papíru.“³⁸

Autor výtvarných návrhů českých bankovek ((viz Přílohy I., obr. 28) se narodil 26. února v Praze. V letech 1958 – 1964 studoval na Vysoké škole umělecko-průmyslové grafiku ve speciálním ateliéru u prof. Karla Svolinského, který je autorem československé bankovky nominální hodnoty 20 Kč z roku 1948 a 25 Kč z roku 1958 a 1961. Zpočátku své kariéry se věnoval tvorbě leptů, od osmdesátých let u něj převládá litografie a volná kresba. Oldřicha Kulhánka řadíme k našim předním grafikům a ilustrátorům. Během třiceti let své výtvarné činnosti zorganizoval řadu samostatných výstav, převážně v zahraničí a to například v Německu, Holandsku, Belgii, Francii, Kanadě a USA.³⁹

Společně s akademickým malířem Janem Krejčím byl za své ostře kritické a výrazně ironické grafické listy s názvem Prohibita z let 1968 – 1971 zatknut STB pro hanobení představitelů komunistických zemí. Měsíc byl vězněn a pak dva roky pravidelně

37 [Srov.] SURGA, Leopold a Jiří PEKÁREK. České bankovky a mince 1993-1998. Praha: Nuga, 1998. ISBN 80-85903-09-1.

38 Mince a bankovky: Časopis o mincích, bankovkách a medailích. Praha: Zlaté mince-numismatika, 2013, 6(2). s. 20.

39 [Srov.] Česká národní banka: Oldřich Kulhánek. Česká národní banka: Oldřich Kulhánek [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/o_bankovkach/kulhanek.html

vyslýchán. V červnu roku 1973 v Praze proběhlo líčení u Obvodního soudu, ve kterém bylo odsouzeno jeho 11 grafik k likvidaci upálením. V této době se účastnil svých prvních soutěží o nejlepší návrh československé bankovky nominální hodnoty 500 Kčs 1970 a 10 Kčs 1972. Pro námět desetikoruny zvolila Státní banka Československá námět „dílo Jana z Levoča“ a Vysoké Tatry. Oldřich Kulhánek se pro tento námět inspiroval publikací Karla Plicky „Spiš“. Ze všech anonymních návrhů se odborná porota rozhodla udělit první cenu právě návrhu Oldřicha Kulhánka. Avšak poté, co odborná porota zjistila, kdo je autorem návrhu, rozhodla se návrh nezrealizovat.⁴⁰

V sedmdesátých letech měl úplný zákaz výstav, spolupráce s nakladatelstvími i publikování. Vystupoval pod pseudonymem Ulrich Böhm, pod kterým se zúčastnil se svým grafickým listem Hommage á Albrecht Dürer výstavy v Norimberku.⁴¹

V osmdesátých letech vytvořil slavné cykly Tváře a Ruce, grafické listy inspirované dílem G. Orwella či různě stylizované historické osobnosti (J. Keplera, Rudolfa II.). V roce 1982 získal mezinárodní uznání za knižní ilustraci ke Knize o Faustovi.⁴²

Na počátku devadesátých let zvítězil v soutěži na nové vzory československých bankovek a po rozpadu Československa se stal jediným autorem českých bankovek. Samotné portréty slavných osobností, které zdobí bankovky, konzultoval s předním antropologem Emanuelem Vlčkem.⁴³ Díky dvouleté práci na návrhách českých bankovek vznikl v roce 1993 jeho cyklus Funny Money. V této době vytvořil také řadu figurálních cyklů včetně souboru litografií Ecce homo či cyklu leptů Erotické hrátky. Jedním z jeho vrcholů jsou cykly litografií Job a Šebestián, Parabola, Pád či Speciální dialog. V těchto dílech pracuje s tematikou lidského těla a s motivem biblické postavy Joba a jedním z nejznámějších jmen křesťanského světa Šebestiánem.⁴⁴ Za svůj přínos získal řadu ocenění. Poslední prestižní cenu Vladimíra Boudníka měl převzít 2. února 2013. Převážnou většinu svého života strávil v Praze, kde 28. ledna 2013 ve věku 72 let zemřel.⁴⁵

40 Mince a bankovky: Časopis o mincích, bankovkách a medailích. Praha: Zlaté mince-numismatika, 2013, 6(2). s. 21

41 [Srov.] tamtéž, s. 21.

42 [Srov.] tamtéž, s. 21.

43 [Srov.] tamtéž, s. 21.

44 Lidovky: Zemřel grafik a malíř Oldřich Kulhánek, autor českých bankovek. Lidovky.cz: Zemřel grafik a malíř Oldřich Kulhánek, autor českých bankovek [online]. 2013, 28. ledna 2013 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/zemrel-grafik-a-malir-oldrich-kulhanek-autor-ceskych-bankovek-puz-lide.aspx?c=A130128_103431_lide_mct

45 Mince a bankovky: Časopis o mincích, bankovkách a medailích. Praha: Zlaté mince-numismatika, 2013, 6(2). s. 21

2.2 Soutěž na náměty českých bankovek

Koncem osmdesátých let 20. století Státní banka československá začala uvažovat o přípravě nové emise československých bankovek. Hlavním důvodem byla potřeba zdokonalit ochranné prvky bankovek, které by umožnily laické veřejnosti rozeznat pravé bankovky od padělků zhotovených na barevných kopírkách, jejichž používání se právě v té době hojně rozšířilo.⁴⁶

Představa o technických parametrech nových bankovek byla celkem jasná. Pracovníci odboru Státní banky československé vypracovali návrh devíti bankovek v nominálních hodnotách od 10 Kč až po 5000 Kč. Při zpracování návrhů se inspirovali z tradic minulých československých bankovek a vycházeli také ze zkušeností získaných nejen u nás, ale i v zahraničí. Rozměry bankovek byly navrženy tak, aby vždy tři hodnoty měly stejnou šířku a délka bankovek se pravidelně zvyšovala od nejnižší po nejvyšší. Návrh bankovek také doporučoval, aby byly zachovány tradiční barvy na známých nominálních hodnotách. Bankovky měly obsahovat osvědčené ochranné prvky, jako je použití tisku z hloubky alespoň na jedné straně bankovky, mikrotext, vodoznak, ochranná vlákna v papírech a fluorescenčních barev. Bylo však potřeba zavést nové ochranné prvky, kterými se staly ochranný proužek, soutiskové značky a skrytý obrazec. Po konzultacích se Svazem nevidomých a slabozrakých byly navrženy i prvky umožňující zrakově postiženým rozeznat jednotlivé hodnoty bankovek. Na základě této konzultace bylo doporučeno, kromě hmatových značek nacházejících se vždy v pravém horním rohu bankovky, umístit na široký nepotištěný okraj bankovek velké výrazné hodnotové číslo tak, aby v jeho nejbližším okolí nebyl žádný další výtvarný prvek.⁴⁷

Státní banka československá (SBČS) však musela vyřešit větší problém, který představovala volba námětů jednotlivých bankovek. V souvislosti se stažením nepopulární stokoruny s portrétem Klementa Gottwalda dostala SBČS přes 600 dopisů od institucí a občanů s doporučením portrétů nových osobností na tuto hodnotu. Část zaslaných návrhů byla pojata humorně nebo spíše jako recese. Mezi doporučenými návrhy se objevil dokonce nápad zobrazit na bankovce Járu Cimrmana. Někteří občané si přáli vyobrazit populární herce nebo zpěváky. V dopisech se objevily i požadavky, aby na bankovkách nebyly zobrazeny osobnosti politického života, na které se v průběhu doby mění názory. Řada korespondentů chtěla zařadit na bankovky také portréty významných žen české a slovenské historie.⁴⁸

46 [Srov.] HRDÁ, Alena. Bankovky a mince České národní banky 1993-1994. Vyd. 1. Praha: Nuga, 1994, 110 s. Encyclopaedia Bohemica. ISBN 80-85903-00-8.s.53.

47 [Srov.] tamtéž, s. 53.

48 [Srov.] tamtéž, s. 53.

V září roku 1990 SBČS vyhlásila anonymní veřejnou soutěž na libreto⁴⁹ nové řady československých bankovek. Soutěžní podmínky byly jednoduché – zaslat návrhy témat všech devíti nominálních hodnot bankovek, které budou tvořit jednotný celek vyjadřující vzájemné vztahy českého a slovenského národa a jejich kulturní, vědecké nebo politické tradice. Návrh lící a rubové strany spolu musel souviset. Do soutěže se s nejrůznějšími nápady přihlásila víc než stovka účastníků. Početná komise složená ze zástupců banky, Kanceláře prezidenta republiky, obou sněmoven Federálního shromáždění, České národní rady, Slovenské národní rady, právnických fakult, historiků a novinářů vyhodnotila tuto soutěž ve prospěch Zdeňka Babiče z Bohumína. Na jeho libretu soutěžícím pod názvem „Hedvika“ byly zobrazeny portréty významných osobností: kníže Pribina, Cyril a Metoděj, Přemysl Otakar I, Karel IV., J. A. Komenský, L. Štúr, B. Němcová, M. R. Štefánik a T. G. Masaryk. Zdeněk Babič z Bohumína získal 2. cenu za své návrhy. První cena nebyla udělena, žádný z návrhů podle názoru poroty nebylo možné realizovat bez následných úprav.⁵⁰

V únoru 1991 byla vyhlášena omezená neanonymní soutěž na výtvarné návrhy nové řady bankovek. K soutěži na kresebné návrhy byli z českých výtvarníků na doporučení České a Slovenské unie výtvarných umělců, vyzváni vyzrálí grafici, kteří již měli s účastí v soutěžích na bankovky zkušenosti: Karel Hruška, který navrhl dvacetikorunu vydanou v roce 1971, Oldřich Kulhánek, vítěz soutěže na desetikorunu v roce 1971 a Ivan Strnad, autor řady návrhů na bankovky v soutěžích v šedesátých letech. Slovenskou stranu zastupovali mladší grafici Jozef Bubák, Robert Brún a Dušan Stopiak.⁵¹

Všichni autoři měli za úkol předložit samostatné kresby líce a rubu bankovky v hodnotě 200 Kčs ve dvojnásobném až trojnásobném lineárním zvětšení a samostatné kresby vodoznaků pro každou nominální hodnotu. Kresebné návrhy hodnotila komise, která se skládala ze zástupců Státní banky československé, Státní tiskárny cenin, ministerstev kultury a národních galerií obou republik a výtvarníků delegovaných Českou a Slovenskou unií výtvarných umělců. Tři nejlepší návrhy Roberta Brúna, Jozefa Bubáka a Ivana Strnada postoupily do užší soutěže, ale ani v ní se o vítězi nerozhodlo. Oldřich Kulhánek byl také mezi vyzvanými autory, ale soutěže se neúčastnil.⁵²

49 [Srov.] Libreto – náměty lící a rubové stran budoucích bankovek

50 [Srov.] Město Bohumín: Jak se rodila česká koruna [online]. 2013 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <https://www.mesto-bohumin.cz/cz/odbor-pravni/novinove-clanky/26337-jak-se-rodila-ceska-koruna.html>

51 [Srov.] Oldřich Kulhánek a Česká národní banka* [online]. 2015 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/moravec_20150330.html

52 [Srov.] tamtéž

Soutěžní porota soutěž ukončila a doporučila Státní bance československé jako vypisovateli soutěže vyzvat k vytvoření nových návrhů tři autory, mezi nimiž byl znovu i Oldřich Kulháněk. Ve finále se tedy rozhodovalo mezi Oldřichem Kulhánkem, Jozefem Bubákem a Robertem Brúnem. Až v únoru 1992, mimo jiné také po anketě v Československé televizi o nejkrásnější návrh bankovek, rozhodla šestičlenná komise, že autorem výtvarné předlohy bude Oldřich Kulháněk. S akademickým malířem byla uzavřena prostřednictvím Agentury Mánes jednorázová Smlouva o realizaci návrhu 200 Kčs bankovky a dlouhodobá smlouva na vypracování návrhů nové emise československých bankovek a jejich realizaci.⁵³

Na jaře roku 1992 připravoval odbor peněžní Státní banky československé vydání nových československých bankovek a mincí v souladu s materiály schválenými bankovní radou Státní banky československé. Pro jednotlivé nominály bankovek byly vybrány portréty osobností, resp. motivy, které se k vyobrazeným osobnostem vztahují. Jednalo se o následující osobnosti: kníže Pribina a na rubu Nitra (10 Kčs); Cyril a Metoděj, Velehrad (20 Kč); Přemysl Otakar I. a Zlatá bula sicilská (50 Kč); Karel IV. a motiv Univerzity Karlovy (100 Kč); Jan Ámos Komenský a Orbis Pictus (200 Kč); Ludovít Štúr a Bratislava (500 Kčs); František Palacký a motiv z Moravy-Beskydy (1000 Kč); Milan Rastislav Štefánik a mohyla na Bradle (2000 Kčs) a Tomáš Garrigue Masaryk a Pražský hrad nebo alegorie Republiky (5000 Kč).⁵⁴

V září roku 1992 však už bylo zřejmé, že rozdělení společného státu je neodvratné a že bude pravděpodobně následovat i oddělení měny. Z toho důvodu odbor peněžní vypracoval návrh alternativního řešení témat těch bankovek, na kterých měly být motivy slovenské. Na základě ohlasů veřejnosti na výsledky veřejné soutěže byly na libreta tří bankovek doporučeny portréty významných žen české historie a kultury. Jednalo se o portréty sv. Anežky České, spisovatelky Boženy Němcové a operní pěvkyně Emmy Destinové. Významné osobnosti mužů české historie a kultury byly zastoupeny portréty knížete Svatopluka, Přemysla Otakara I., Jana Ámose Komenského, Františka Palackého, Karla IV. a Tomáše Garriguea Masaryka. Celá řada bankovek je koncipována v časové posloupnosti. Na nejnižší hodnotě je portrét nejstarší osobnosti, na nejvyšší hodnotě osobnosti nejmladší.⁵⁵

Příprava vydání českých bankovek v roce 1993 a v následujících letech proběhla hladce díky perfektní spolupráci všech zúčastněných, kterými byli akademický malíř a grafik Oldřich

53 [Srov.] Oldřich Kulháněk a Česká národní banka* [online]. 2015 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/moravec_20150330.html

54 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 36.

55 [Srov.] HRDÁ, Alena. Bankovky a mince České národní banky 1993-1994. Vyd. 1. Praha: Nuga, 1994, 110 s. Encyclopaedia Bohemica. ISBN 80-85903-00-8. s. 53.

Kulhánek, rytec Miloš Ondráček, Václav Fajt, designér Lubomír Hogenauer a zaměstnanci České národní banky. První česká bankovka nominální hodnoty 200 Kč s portrétem Jana Ámose Komenského byla po oddělení měny vydána do oběhu dne 8. 2. 1993.⁵⁶

2.3 České bankovky

Autorem návrhů současných českých bankovek je akademický malíř a grafik Oldřich Kulhánek (viz Příloha I, obr. 28), který již dříve získával cenné zkušenosti s tvorbou návrhů bankovek. V roce 1971 získal jeho návrh v soutěži na 10 Kčs první cenu. Tématem návrhu byl Mistr Pavel z Levoče, který nebyl nakonec realizován, protože motiv zpracovaný Oldřichem Kulhánkem nebyl dle odborníků vhodný z důvodu náboženské tematiky.⁵⁷

Oldřich Kulhánek vytvořil řadu českých bankovek s nominálními hodnotami 20 Kč, 50 Kč, 100 Kč, 200 Kč, 500 Kč, 1 000 Kč, 2 000 Kč a 5 000 Kč, na kterých jsou vyobrazeny významné osobnosti české historie. „Každou bankovku, kterou jsem měl dělat, provázel elaborát o 10 stránkách, kde bylo určeno v milimetrech ve které části se má nacházet text, číslovka, skrytý znak, značka pro slepce, atd. Zadání bylo naprosto detailní. Pro mne byla výzva v tom, abych dokázal při všech těchto omezeních udělat něco, co by vypadalo k světu a nebylo to „jen“ platidlo.“⁵⁸

Bankovka s nejnižší nominální hodnotou 20 Kč je zastoupena portrétem českého krále Přemyslem Otakarem I., který byl díky svým politickým a vlasteneckým schopnostem velmi uznávaným panovníkem české historie.⁵⁹ Tato bankovka byla vydána do oběhu až 20. dubna roku 1994. Na líci i rubu bankovky lze nalézt bohatou symboliku. Lící straně bankovky dominuje portrét Přemysla Otakara I. Oldřich Kulhánek se při kresbě portrétu inspiroval prací antropologa dr. Emanuela Vlčka, který se velkou část svého života věnoval studiu kosterních pozůstatků Přemyslovců a Lucemburků. V horní části lící strany je umístěna královská pečeť Přemysla Otakara I. V podtisku je vytištěn bohatý reliéf brány Tišnovského kláštera. Hlavním motivem rubové strany je královská koruna, neboť roku 1198 byl Přemysl Otakar I. korunován českým králem. Nad královskou korunou je položena Zlatá bula sicilská neboli pečeť římského vladaře Fridricha II., která symbolizuje dědičný královský titul a další významná privilegia.

56 [Srov.] HRDÁ, Alena. Bankovky a mince České národní banky 1993-1994. Vyd. 1. Praha: Nuga, 1994, 110 s. Encyclopaedia Bohemica. ISBN 80-85903-00-8. s. 53.

57 [Srov.] Česká národní banka: Oldřich Kulhánek [online]. 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/o_bankovkach/kulhanek.html

58 TOMÁŠ, Plhoň. Bankovky: Články o bankovkách a jejich vzniku. Dny české státnosti: Bankovky [online]. 2011, 26.9.2011 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.dnyceskestatnosti.cz/novinky/clanky/bankovky>

59 [Srov.] Životopisy: Přemysl Otakar I.: Král, který dává Českému státu pevné hranice. Životopisyonline.cz: Přemysl Otakar I.: Král, který dává Českému státu pevné hranice [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://zivotopisyonline.cz/premysl-otakar-i-1155-15121230-kral-ktery-dava-ceskemu-statu-pevne-hranice/>

Korunu a pečeť doplňují v horní části rubu štítů s dvouocasým lvem a orlicí jako symboly spojení Čech a Moravy v jeden státní celek. Tisk bankovky v nominální hodnotě 20 Kč byl v roce 1996 ukončen. Bankovky byly později postupně nahrazovány mincemi stejné hodnoty.

60

První z bankovek nižších nominálních hodnot byla padesátikoruna s portrétem svaté Anežky České, vydaná v říjnu 1993. Oldřich Kulháněk o této bankovce řekl: „Sv. Anežka je čistá fikce, protože neexistují její portréty. Ve výrazu tváře jsem se snažil zachytit pokoru a snahu pomáhat potřebným.“⁶¹ Svatá Anežka Česká byla nejmladší dcerou Přemysla Otakara I. V roce 1989 byla svatořečena. Na lící straně padesátikoruny je portrét doplněný planoucím srdcem se slzou uprostřed, které symbolizuje obětavost a lásku sv. Anežky České, která celý svůj život zasvětila zejména péči o chudé a nemocné. Symbolika rubové strany se vztahuje ke klášteru sv. Anežky v Praze, jehož je zakladatelkou. Hlavním motivem je velké zdobené gotické písmeno „A“ s korunkou symbolizující královský původ Anežky České, ke kterému se sbíhá gotická klenba inspirovaná klenbou kostela svatého Salvátora. Uvnitř písmene jsou portréty sv. Františka z Assisi a jeho žákyně sv. Kláry, podle níž byl pojmenován řád sester žijících v klášteře. Rokem 2009 byla ukončena výroba bankovek v této hodnotě a v oběhu je nahradily mince stejné hodnoty.⁶²

Na bankovku s nominální hodnotou 100 Kč ztvárnil Oldřich Kulháněk portrét panovníka evropského významu Karla IV., který byl českým a římsko-německým králem a také císařem Svaté říše římské.⁶³ Na lící straně bankovky je vyobrazen portrét Karla IV. spolu s motivem gotické klenby. Po obou stranách hlavice klenby jsou umístěny lící a rubové strany pražského groše z doby Karla IV. Dominantou rubu je historická pečeť Karlovy koleje položená na pruhu pergamu, na které Karel IV. předává zakládací listinu do rukou patrona české země sv. Václava. V levé části rubu bankovky je umístěna iniciála „K“ ze zakládací listiny. Na této straně jsou také vyobrazeny v pozadí motivy gotické, jejichž součástí jsou fragmenty oken a geometrické obrazce připomínající vitraje oken Katedrály sv. Víta.

60 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 50 – 51.

61 TOMÁŠ, Plhoň. Bankovky: Články o bankovkách a jejich vzniku. Dny české státnosti: Bankovky [online]. 2011, 26.9.2011 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.dnyceskestatnosti.cz/novinky/clanky/bankovky/>

62 [Srov.] HRDÁ, Alena. Bankovky a mince České národní banky 1993-1994. Vyd. 1. Praha: Nuga, 1994, 110 s. Encyclopaedia Bohemica. ISBN 80-85903-00-8. s. 58.

63 [Srov.] Karel IV. Česká televize: Karel IV. [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/karel-iv/>

Bankovka s portrétem „Otce vlasti“ Karlem IV. byla poprvé do oběhu dána v červnu roku 1993.⁶⁴

Portrét pedagoga, spisovatele, filozofa a též posledního biskupa Jednoty bratrské Jana Ámose Komenského byl zvolen na bankovku s nominální hodnotou 200 Kč. Poprvé byla bankovka vydána až po oddělení měny české a slovenské 8. 2. 1993. Komenského portrét je umístěn v pravé polovině lící strany, vlevo od portrétu je zakomponovaná, do půdorysu hradeb města Naardenu, rozevřená kniha. Hlavním motivem rubu je spojení dětské ruky a ruky dospělého člověka na pozadí rostlinného motivu a rozevřené knihy „Orbis Pictus“. Symbolika spojení dětské ruky a ruky dospělého člověka tkví ve vztahu Komenského k dětem a jeho pedagogické výchově.⁶⁵ Na zadní straně bankovky Oldřich Kulhánek uvažoval o různých námětech: „ U J. A. Komenského jsem uvažoval o jeho rodišti. Jenže o to vedou spor tři geografická místa. To by byl problém. Proto jsem namaloval ruce dospělého a dítěte, které symbolizují předávání zkušeností a znalostí.“⁶⁶

Na bankovce s nominální hodnotou 500 Kč byl poprvé použit jako hlavní motiv lící strany portrét ženy. Bankovka s portrétem Boženy Němcové byla do oběhu vydána v červenci roku 1993. Oldřich Kulhánek zachytil Boženu Němcovou a dva póly jejího osudu. Božena Němcová je na bankovce zobrazena jako žena spisovatelka a hvězda pražské obrozenecké společnosti a zároveň žena umírající v bídě a nemoci. Na lící straně dominuje portrét spisovatelky, který doplňuje rozvítý květ růže symbolizující krásu jejího půvabu. Dominantou rubové strany bankovky je zamyšlená tvář dívky symbolizující ženské postavy z díla Boženy Němcové. Tvář obklopují z jedné strany květiny, které jsou symbolem šťastného dětství a na druhé straně jsou bodláky a trny vyjadřující utrpení a nelehký osud zralé ženy.⁶⁷

Historik a politik František Palacký se na bankovce v nominální hodnotě 1000 Kč objevil po 50 letech. Přechozím autorem bankovky z roku 1934 byl známý český výtvarník Max Švabinský. František Palacký je též nazýván „Otcem národa“. Bankovka s portrétem Františka Palackého byla v pořadí druhou bankovkou danou do oběhu května roku 1993. Hlavním motivem lící strany je portrét Františka Palackého, vedle něhož po levé straně je vyobrazen strom národa, který vychází z bohatých historických kořenů. Silueta stromu s kořeny

64 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 72 – 74.

65 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 64 – 65.

66 TOMÁŠ, Plhoň. Bankovky: Články o bankovkách a jejich vzniku. Dny české státnosti: Bankovky [online]. 2011, 26.9.2011 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.dnyceskestatnosti.cz/novinky/clanky/bankovky/>

67 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 80 – 81.

symbolicky vyjadřuje Palackého vztah k historii a arch papíru, který volně leží přes kmen stromu pak jeho vědeckou a literární činnost. Rubová strana bankovky poukazuje na kariéru Palackého jako politika. Ústředním symbolem je orlice s rozepjatými křídly, která je symbolem Moravy a Slezska. Dalším motivem rubu bankovky je charakteristická silueta věže kroměřížského zámku.⁶⁸

Operní pěvkyně Emma Destinová se stala třetí zobrazenou ženskou tvář na bankovce s nominální hodnotou 2 000 Kč (viz Přílohy I., obr. 29). Emma Destinová byla světově uznávanou sopranistkou počátku 20. století.⁶⁹ Do oběhu byla dvoutisícikoruna poprvé vydána až 1. října 1996. Tato bankovka je poslední českou bankovkou z nové řady Oldřicha Kulhánka. Na líci bankovky je portrét Emy Destinnové. Vedle portrétu je na levé straně líce umístěna lyra obklopená vavřínovým věncem. Na rubové straně bankovky jsou do stylizovaného písmene „D“ zakomponovány dva strunné nástroje, nad nimiž je vyobrazena hlava Múzy hudby a lyriky.

⁷⁰

Bankovka nejvyšší nominální hodnoty 5000 Kč byla poslední bankovkou vydanou v roce 1993. Námět je věnován prvnímu československému prezidentovi Tomáši Garrigueovi Masarykovi, „presidentu Osvoboditeli“. Na počest jejího uvedení do oběhu se konala 15. prosince 1993 malá oslava v Pantheonu Národního muzea. Na lící straně je umístěn portrét T. G. Masaryka, který doplňuje motiv lipových snítek, mezi nimiž je umístěna hlava českého lva a ve spodní části bankovky červenobílá stuha, jako symboly samostatného československého státu. Rubová strana bankovky zobrazuje neobvyklé seskupení nejznámějších staveb gotických a barokních. Uprostřed celé kompozice dominuje Katedrála sv. Víta, dále je zde vyobrazena budova Lorety, Vyšehradu, chrámu sv. Mikuláše, kostela sv. Jakuba a Staroměstské radnice i s orlojem. Celou kompozici doplňují pražská domovní znamení a náhrobní kameny židovského hřbitova umístěné ve spodní části bankovky. V horní části bankovky mezi věžičkami jsou umístěny gotické znaky Prahy a Čech.⁷¹

68 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 90 – 91.

69 [Srov.] HOMOLOVÁ, Marie. Tlustá a ošklivá? Nikoli, Ema Destinová byla geniální. Idnes.cz: Tlustá a ošklivá? Nikoli, Ema Destinová byla geniální [online]. 2011, 20. září 2011 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/tlusta-a-oskliva-nikoli-ema-destinova-byla-genialni-fhc-zpr_archiv.aspx?c=A110917_1653161_kavarna_bar

70 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 108 – 109.

71 [Srov.] tamtéž, s. 108 – 109.

2.4 Rozdílné motivy a symbolika eurobankovek a českých bankovek

Příprava prvních eurobankovek začala v listopadu roku 1994. Radou Evropského měnového institutu (předchůdcem dnešní Evropské centrální banky) byla pověřena skupina pro bankovky, která měla za úkol navrhnout ideové zadání grafického ztvárnění celé série. Stěžejní podmínkou návrhů eurobankovek byly samotné motivy. Žádná eurobankovka nesměla obsahovat národní prvky, které by byly spojovány s konkrétní členskou zemí. Zároveň však šlo o to, aby se s těmito prvky mohly ztotožnit všechny členské země Evropské unie. Rada též rozhodla, že bankovky budou vydávány v sedmi různých nominálních hodnotách.⁷²

Rada Evropského měnového institutu vybrala v červnu roku 1995 téma budoucích eurobankovek. První zvolené téma bylo Epoquey a slohy (Ages and Styles) a druhé Abstraktní a moderní motivy (Abstract/Modern Theme). Na tato témata byla vypsána celoevropská veřejná soutěž na zpracování návrhů budoucích eurobankovek.⁷³

V září roku 1996 bylo zasláno do soutěže 44 návrhů, z nichž pak odborná komise vybrala deset nejlepších. S návrhy, které postoupily do užšího výběru, byla seznámena i veřejnost. Vítězem soutěže se stal rakouský výtvarník s českými kořeny Robert Kalina, jehož prarodiče pocházeli z Moravy. Robert Kalina si pro zpracování návrhů zvolil téma Epoquey a slohy (viz Přílohy I., obr. 30 a 31).⁷⁴

Přední strany eurobankovek zdobí okna a portály představující různá slohová období historie, která symbolizují evropského ducha otevřenosti a spolupráce. Na zadních stranách eurobankovek jsou vyobrazena různá provedení mostů, jež symbolizují úzké vazby nejen mezi evropskými národy, ale také i mezi Evropou a ostatními světadíly. Grafické provedení uvedených bankovek rozdílných nominálních hodnot připomíná jednotlivé architektonické slohy v evropských dějinách. Eurobankovky nezobrazují žádné skutečné stavby.⁷⁵

České bankovky v porovnání s motivy eurobankovek obsahují prvky národní. Na českých bankovkách nalezneme portréty významných představitelů a představitelky české historie. Každou českou bankovku i eurobankovku konkrétní nominální hodnoty zastupuje jiná barva, tak aby byly mezi sebou dobře rozpoznatelné.

72 [Srov.] Zavedení eura v České republice: Historie eurobankovek [online]. DĚDEK, CSC., prof. Ing. Oldřich. 2013 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z

: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/historie-eurobankovek>

73 [Srov.] tamtéž

74 [Srov.] tamtéž

75 [Srov.] tamtéž

Série prvních eurobankovek byla do oběhu uvedena 1. ledna 2002. O 11 let později, tedy v roce 2013, byla postupně zaváděna druhá série eurobankovek, jež nese název Europa. Název Europa je odvozen od mytologické postavy řecké bohyně Europy.⁷⁶

76 [Srov.] Zavedení eura v České republice: Historie eurobankovek [online]. DĚDEK, CSC., prof. Ing. Oldřich. 2013 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/historie-eurobankovek>

2.4.1 Současné norské bankovky

Norská centrální banka dospěla k rozhodnutí o nové sérii bankovek zejména z bezpečnostních důvodů. Nové norské bankovky se připravovaly již od roku 2014. Ústředním motivem všech bankovek je téma oceánu, se kterým je Norsko i jeho ekonomika spojena. Norsko se může pochlubit nejdelším pobřežím v Evropě. Každá bankovka tedy reprezentuje určitý aspekt oceánu.⁷⁷

Odborná porota vybrala z návrhů osmi designerů dva vítězné. První z nich pocházejí z architektonického studia Snøhetta, které doplňuje projekt z designerského studia The Metric System. Lící strana bankovky vždy zobrazuje dominantní motiv spojený s oceánem (vikingská loď, treska, motiv majáku, záchraného člunu a motiv mořské vlny).⁷⁸

Průkopnickým činem v oblasti designu bankovek je jejich rubová strana pocházející ze studia Snøhetta, která je místo konkrétního obrazu vyplněna abstraktním pixelovaným vzorem a odpovídá síle větru podle Beaufortovy stupnice.⁷⁹

Nové norské bankovky tak poprvé v historii nezdobí portréty významných osobností, které nalezneme na lící straně českých bankovek. Nový vzor bankovek v hodnotě 100 a 200 (viz Přílohy I., obr. 32) norských korun (NOK) je již od roku 2017 v oběhu. Na podzim 2018 pak banka vydá bankovky nominální hodnoty 50 a 500 norských korun. Poslední bankovka nejvyšší hodnoty 1000 norských korun bude v oběhu na podzim roku 2019.⁸⁰

77 [Srov.] GREGOROVÁ, Markéta. Nové norské bankovky vzdávají hold oceánu. Magazín sběratele: Nové norské bankovky vzdávají hold oceánu [online]. 2017, 28. května 2017 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://magazin-sberatele.cz/nove-norske-bankovky-vzdavaji-hold-oceanu/>

78 [Srov.] BARET, Daniel. Odvážný krok: Nové norské bankovky jsou umělecká, rozmazaná díla. REFLEX: Odvážný krok: Nové norské bankovky jsou umělecká, rozmazaná díla [online]. 2014, 13. října 2014 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/fotogalerie/59627/odvazny-krok-nove-norske-bankovky-jsou-umelecka-rozmazana-dila.html>

79 [Srov.] KRYNEK, Ondřej. Snøhetta navrhla futuristické bankovky pro Norsko. DesignMag: Snøhetta navrhla futuristické bankovky pro Norsko [online]. 2014, 13. října 2014 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.designmag.cz/media/51698-snohetta-navrhla-futuristicke-bankovky-pro-norsko.html>

80 [Srov.] SMYČEK, Josef. Nový vzor norských bankovek. Velvyslanectví České republiky v Oslo: Nový vzor norských bankovek [online]. 2017, 3. června 2017 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/oslo/cz/obchod_a_ekonomika/aktualni_ekonomicke_zpravodajstvi/novy_vzor_norskych_bankovek_1.html

3 Proces tvorby bankovek, využívané techniky a technologie

Bakalářská práce do této chvíle pojednávala o historii, vzhledu a námětech uvedených na bankovkách, nyní bude v následujících podkapitolách popsán proces vzniku bankovek. Následující podkapitoly se věnují způsobům pořizování bankovek, grafickým technikám tisku bankovek a v neposlední řadě také ochranným prvkům, které jsou nedílnou součástí každé bankovky.

3.1 Způsoby pořizování bankovek

V dobách Československa a později i po rozdělení České a Slovenské federativní republiky se návrhy na bankovky pořizovaly třemi způsoby. Prvním z nich bylo přímé zadání určitému autorovi, který měl předpoklady pro vytvoření výtvarně kvalitních návrhů sloužících jako podklad pro tvorbu nových bankovek. Hlavní předností bylo zkrácení času procesu výroby bankovek oproti třetímu uvedenému způsobu -soutěžení návrhů. Jako příklad lze uvést první československá platidla, jejichž přípravou byl pověřen i Alfons Mucha, jak již bylo uvedeno výše.⁸¹

Navzdory vysoké umělecké hodnotě těchto státovek, nebyly bankovky přijímány širokou veřejností jako bankovky vytvořené tiskárnami v zahraničí. Zde se jedná o druhý způsob zajištění návrhu a tvorby bankovek. Státovky vytvořené v ateliéru tiskárny přinesl vznik technicky dokonalých bankovek s nižší uměleckou hodnotou, jelikož přizpůsobit podobu bankovky technologickým potřebám tisku dokáží nejlépe designeři a rytci tiskáren. Takto vznikly návrhy našich platidel v britských, amerických a sovětských ateliérech ceninových tiskáren či v Tiskárně bankovek Národní banky pro Čechy a Moravu, dnešní Státní tiskárně cenin. Jedním z příkladů je tisícikorunová bankovka vyrobená v tiskárně American Bank Note Company, New York (viz Přílohy I., obr. 33). Řešení je v celé koncepci i detailech typickým dílem komerční tiskárny nevalné výtvarné úrovně, nabízeným výlučně z prefabrikovaných prvků (hotových rytin a technických prvků) doplněných texty i mnoha zemím několika kontinentů současně. Zejména díky své vysoké technické úrovni (oboustranný tisk z hloubky a pestrobarevné podtisky) byla právě tato platidla přijímána veřejností s nadšením a dlouhá léta byla laicky považována za vzor dokonalých bankovek.⁸²

Třetím způsobem zajištění návrhů bankovek byly soutěže výtvarníků, umělců, grafiků i neodborné veřejnosti. Na základě okruhu účastníků byly vyhlašovány anonymní

81 [Srov.] Výroba bankovek v letech 1919-1928 [online]. 2003 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/vyroba_bankovek_historie/vyroba_bankovek_1919-1928.html.

82 [Srov.] tamtéž

i neanonymní, omezené i neomezené typy soutěží. Varianta soutěžení návrhu byla sice nejpomalejší, obvykle však vedla k výtvarně nejhodnotnějším uměleckým dílům. Tento způsob byl preferován ve druhé polovině 20. století.⁸³

3.2 Grafické techniky tisku bankovek

Současné české bankovky se tisknou hned několika technikami tisku, aby nedocházelo k jejich snadnému napodobování. K tisku bankovek se využívá liniový hlubotisk, též zvaný jako tisk z hloubky. Další technikou tisku bankovek je ofsetový tisk – tisk z plochy a tisk z výšky.⁸⁴

3.2.1 Technika liniového hlubotisku využívaná pro tisk bankovek

Dlouhou dobu byla nejdokonalejším způsobem tisku metoda tisku z hloubky, jejíž mechanické postupy jsou jen o málo mladší než tisk z výšky. Linie či body kresby jsou při tisku z hloubky mechanickým či chemickým způsobem vyhloubeny pod úroveň povrchu hladké kovové desky. Tímto způsobem vzniknou prohloubeniny, do kterých se vtírá hlubotisková barva, která se naopak z ostatního povrchu desky stírá. Pod vysokým tlakem je pak barva přenášena na papír. Nejčastějším provedením hlubotiskové formy bývá měděná nebo zinková deska, v některých případech lze dokonce použít i jiných kovů, jako je ocel, železo, mosaz či hliník.⁸⁵

Tisk volných grafických listů se provádí na ručním měditiskovém lisu. Polygrafický průmysl používá horizontálních hlubotiskových rychlolisů, hlubotiskových rotaček a speciálních strojů pro tisk známek a cenin. Státní tiskárna cenin pro liniový hlubotisk používá tiskový stroj Intaglio, který umožňuje tisk maximálně čtyř barev z jedné tiskové desky najednou. Je také možné použít i barevný přechod, tzv. iris nebo slepotisk.⁸⁶

Pro tisk z hloubky je charakteristické, že po sejmutí papíru setrvává barva na jeho povrchu v mírném reliéfu. Opracované okraje tiskové formy jsou přitom vtlačeny do povrchu papíru, takže kolem obrazu vzniká patrný reliéfní rámeček.⁸⁷

83 [Srov.] Oldřich Kulhánek a Česká národní banka* [online]. 2015 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/moravec_20150330.html.

84 [Srov.] INFOFILA: Základy notafílie - výroba a ochrana bankovek. KUDWEISS, Miloš. INFOFILA [online]. 2011 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.infofila.cz/zaklady-notafilie-vyroba-a-ochrana-bankovek-r-17-c-4167>

85 [Srov.] KREJČA, Aleš. Grafické techniky. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. s. 65.

86 [Srov.] Státní tiskárna cenin: Techniky tisku [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.stc.cz/p-35-liniový-hlubotisk.html?p=35>

87 [Srov.] KREJČA, Aleš. Grafické techniky. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. s. 65.

3.2.2 Technika tisku z plochy využívaná pro tisk bankovek

Techniky pro tisk z plochy jsou mladší skupinou grafických technik, které se objevily až na konci 18. století.⁸⁸ Ofsetový tisk (tisk z plochy) funguje na principu odpudivosti vody a mastné barvy k jednotlivým prvkům na ofsetové tiskové desce. Podstata tisku této metody spočívá v tom, že kresba provedená mastnými přípravky snadno přijímá mastnou tiskovou barvu, zatímco místa, která nemají být otisknuta, jsou zvlhčena vodou a mastnou barvu odpuzují. Státní tiskárna cenin disponuje na některých tiskových strojích tzv. suchým ofsetem. Při tomto tisku se nepoužívá vlhčící roztok a tiskne se ze speciálních tiskových desek. Tiskový obrazec vystupuje nad povrch tiskové desky, a proto se tato tisková technika blíží knihtisku. Díky metodě suchého ofsetu je možný výrazně vyšší nános tiskové barvy, a tiskové desky mají výrazně vyšší životnost. Právě tato technika suchého knihtisku se používá při tisku bankovek na stroji Simultan, který umožňuje potisk přední a zadní strany tiskového archu najednou a tím eliminuje nepřesnosti soutisku při vícenásobném tisku.⁸⁹

Pro tisk z plochy je typický obraz plošného a měkkého charakteru, jenž spočívá lehce na povrchu papíru, aniž by se do něj vtlačoval. Ojediněle jsou do papíru vtlačeny okraje tiskové formy, tedy kamene, obdobně jako fasety u hlubotiskových technik.⁹⁰

3.2.3 Technika tisku z výšky využívaná pro tisk banovek

Techniky pro tisk z výšky jsou nejstarším souborem tiskových metod. Jejich počátky sahají hluboko do kulturní historie lidstva. Mezi ostatními grafickými technikami získaly díky svému mnohostrannému vývoji přední a základní roli a místo. Princip tisku z výšky spočívá v tom, že se obraz nejprve nakreslí na tiskovou formu. Poté se místa, která nemají být otisknuta, z povrchu formy různým mechanickým nebo chemickým způsobem odstraňují. Na zbylá nevyhloubená místa, se nanese tisková barva a tato místa se za přiměřeného tlaku otisknou na papír. Pro tiskovou formu se používá nejrozličnější materiál, například dřevo, kov, ale i kámen, hlína nebo linolea, těsta apod. Způsob zpracování a volba materiálu dodávají otištěné kresbě specifický charakter. Tisk grafického listu lze provést buď ručně, nebo v některém typu knihařského lisu. Po úpravě je možné použít i měditiskařský nebo litografický lis. Pro otisk z výšky je typické ostře ohraničené plošné (nereliéfní) zachycení barvy na papíře.

88 [Srov.] KREJČA, Aleš. Grafické techniky. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. s. 139.

89 [Srov.] Státní tiskárna cenin: Ofset [online]. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.stc.cz/p-36-ofset.html?p=36>

90 KREJČA, Aleš. Grafické techniky. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. s. 139.

Tlakem při tisku se papír protlačuje, což se pak ukáže na jeho rubu. Technika tisku z výšky se používá převážně k číslování bankovek.⁹¹

3.3 Bankovkový papír

Pro tisk bankovek se používá speciální bankovkový papír, který je důležitým rozlišovacím znakem pravosti bankovek a jehož výroba patří dnes ke špičkovým technologiím chemického průmyslu.⁹² Bankovkový papír se vyrábí z 100% celulózy, která má formu bavlněných vláken (tzv. bavlněný papír). Hmotnost bavlněného papíru se pohybuje v rozmezí mezi 80 – 90 g/m². Bavlněný papír je mnohem odolnější hlavně vůči natržení, je méně průhledný, odolává opotřebení a také neobsahuje obvyklé chemické prostředky, které tvoří obyčejný papír zářivý pod ultrafialovým světlem. Bankovkový papír je vyráběn na papírenském stroji s kruhovým sítem, v oblasti nižších provozních rychlostí, v pracovní šíři většinou do 3 m.⁹³

Další podstatnou složkou pro výrobu papíru je voda. Papírní hmota (kaše složená z textilních vláken, klíždidel, plnidel, vody a případně barviv) je nabírána na začátku linky pro výrobu papíru na kruhové síto. Na sítu, které je složeno z velmi slabých drátků, se do papíru formuje vodoznak, jenž je tvořen jeho zesílenou nebo zeslabenou vrstvou. Voda sítem proteče a vrstva papírní hmoty zůstane na jeho povrchu. Na sítu se také do papíru zpracovávají ochranné prvky (ochranný proužek, vlákna, konfety a další).⁹⁴ Vrstva papíru se při průchodu linkou suší. V závěrečné fázi se hladí a nařeže na role o potřebné šíři. Dle objednávky se pak ještě na papír nalepí některé další ochranné prvky. Jedná se o iridiscentní pruhy, metalické barvy, hologramy či kinegramy.⁹⁵

Role se nařeže na archy požadované velikosti, které se následně zabalí po 500 kusech do balíků. Stohy papíru jsou před zahájením uskladněny v klimatizovaných prostorách kvůli vlhkosti, která má vliv na hmotnost, tloušťku i na pružnost papíru.⁹⁶

91 [Srov.] KREJČA, Aleš. Grafické techniky. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. s.21

92 [Srov.] Státní tiskárna cenin: Bankovky [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.stc.cz/p-11-bankovky.html?p=11>

93 [Srov.] PAPCEL: Ceninové papíry [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.papcel.cz/produkty/papir/ceninove-papiry/>

94 [Srov.] Česká národní banka: Bankovky hezké být mohou, ale bezpečně být musí [online]. SURGA, Leopold. 2008 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_o8_o80926b.html

95 [Srov.] tamtéž

96 [Srov.] tamtéž

3.4 Postup přípravy bankovek

Bankovky a státočky za svou dobu historického vývoje mnohokrát změnily svůj vzhled, tvar a s ohledem na rozvoj a dostupnost technologií se vyvíjí i způsob a technologie jejich výroby. Kdy primitivní knihtisk je nahrazován moderními technologiemi z oblasti výpočetní techniky, tak aby nové bankovky splňovaly požadavky na kvalitu, cenu a hlavně i bezpečnost bankovek před paděláním.⁹⁷

Proces vzniku nových bankovek je možné rozdělit do pěti základních fází – předběžný projekt, tematický obsah bankovek, zpracování grafických návrhů tiskárnou cenin, tvorba jednotlivých tiskových desek, hromadný tisk⁹⁸

Cílem první fáze je získání odpovědí na následující otázky. Předběžný projekt se vztahuje na celou soustavu bankovek. V této fázi je důležité zjistit, jakou nominální hodnotu budou mít jednotlivé bankovky, jaké rozměry, umístění a způsob označování tiskových sérií, pořadových čísel a znění textu. Dále je třeba rozhodnout jaké budou vlastnosti a náležitosti ochrany papíru, systém pro kontrolu v bankovních třídících automatech a ještě další podrobnosti ochrany, ze kterých ne všechny jsou určeny pro ověřování lidskými smysly.⁹⁹

Druhá část procesu vzniku nových bankovek se děje většinou prostřednictvím soutěže, obvykle omezené s možností účasti i nevyzvaných výtvarníků. U vyzvaných účastníků se předpokládá schopnost vytvoření návrhu nejen výtvarně hodnotného, ale i v podobě schůdné pro pozdější grafické zpracování v ceninové tiskárně. Soutěžní podmínky i obsahují povinnost dodržet při tvorbě návrhů zadané parametry a vše, co banka považuje za podstatné a důležité pro naplnění všech technologických a legislativních požadavků.¹⁰⁰

Finální grafické návrhy je nutné převést do podoby tiskových desek. Tomuto předchází rozdělení návrhu na části určené pro rytinu (portrét, krajina, budovy a další) a na části zaleptávané (vše co bude tištěno v hlubotisku). Další technika, která se u tisku bankovek používá je plošný tisk, části vybavené gilošovým pletivem (giloše = jemné krajkové pletivo), kde bude mikropísmo. Většina technik je řízena prostřednictvím moderních technologií z oblasti IT, ale nejvýznamnější část grafické podoby bankovky je tvořena ručně zkušeným rytcem s vlastním výtvarným cítěním. Celý proces má autor grafického návrhu možnost sledovat a připomínkovat.¹⁰¹

97 [Srov.] PEKÁREK, Jiří. Poznáte padělek bankovky?. Praha: Pragoeduca, 2000. ISBN 80-858-5684-0. s. 15.

98 [Srov.] tamtéž, s. 15.

99 [Srov.] tamtéž, s. 15.

100 [Srov.] PEKÁREK, Jiří. Poznáte padělek bankovky?. Praha: Pragoeduca, 2000. ISBN 80-858-5684-0. s. 16.

101 [Srov.] tamtéž, s. 16.

Po rozpracování grafického návrhu je již možné jednotlivé části spojit do jednotlivých tiskových desek a provést zkušební tisky v předpokládaných barvách. Zkušební výtisky musí schválit autor grafického návrhu a i banka a stvrdit finální podobu podpisy. Následuje výroba tiskových desek pro zajištění hromadného tisku bankovek sekcí „galvano“. Na jedné desce je vždy více bankovek (cedulí). Desky musí být naprosto identické, což je zaručeno galvanickým přenosem. Nedílnou součástí jsou šablony pro přenos jednotlivých barev jak pro techniku hlubotisku, tak i plošného tisku. Zde nachází uplatnění tzv. fotopolymery. A dále tiskové desky pro plošný tisk.¹⁰²

Poslední fází procesu tvorby nových bankovek je hromadný tisk na bankovkový papír, který je objednávan u výrobce dle přesné specifikace na vodoznak, ochranného proužku, vláken a dalších náležitostí. V dnešní době se jedná již o rychlou záležitost prostřednictvím moderních strojů. Potištěné archy procházejí kontrolou, následně jsou rozřezány, kdy jsou bankovky podrobeny superkontrole a v případě pozitivních výsledků jsou bankovky adjustovány (zapáskovány) do balíčků po sto kusech, deset balíčků pak tvoří jeden svazek, který je vakuově zabalen a dopraven do banky.¹⁰³

3.5 Ochranné prvky českých bankovek

Hlavním úkolem ochranných prvků na bankovkách je usnadnit rozpoznávání padělků a znesnadnit padělatelům práci. Nové české bankovky bylo nutné zabezpečit proti padělání na úrovni bankovek západoevropských zemí. Osu ochranných prvků měly vytvořit tři základní prvky obsažené v bankovkovém papíru, a těmi byly vodoznak, ochranný proužek a ochranná vlákna. Tyto prvky byly doplněny prvky tištěnými, které byly novinkami vyplývajícími z nových technologií vyvinutých pro tisk bankovek.¹⁰⁴

Nejstarším ochranným prvkem bankovek je vodoznak, který se používá již od 17. století. Vodoznak se vyrábí v mokré fázi výroby papíru. Kašovitá papírová hmota je formována na sítu, na němž je upraven reliéf, jehož obrazec má být proti světlu v papíru zřetelný. Po zaschnutí propouští silnější vrstva papírní hmoty v průhledu méně světla a tvoří pak tmavší části obrazce. Obrazec vodoznaku je světlejší v těch místech, kde je slabší vrstva papírní hmoty. Plastičnost obrazce lze docílit kombinací světlejších a tmavších plošek.¹⁰⁵

102 [Srov.] PEKÁREK, Jiří. Poznáte padělek bankovky?. Praha: Pragoeduca, 2000. ISBN 80-858-5684-0. s. 16.

103 [Srov.] tamtéž, s. 17.

104 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 45

105 [Srov.] tamtéž, s. 45.

Dalším ochranným prvkem jsou ochranná vlákna. Ochrannými vlákny jsou myšleny krátké barevné nebo bezbarvé chloupky z umělých hmot nebo přírodního materiálu. Obvykle jsou neuspořádaně rozmístěna po celé ploše bankovky, ale mohou být umístěna také v pruhu na určitém místě na bankovce. Vlákna se umísťují do kašovitě papírní hmoty a následně se ještě v mokré fázi zalisují. V současné době jsou ochranná vlákna i barevná, která v ultrafialovém záření fluoreskují.¹⁰⁶

Ochranný proužek byl poprvé použit na přelomu 30. a 40. let minulého století na bankovkách Bank of England. Jeho šíře je 3 mm. Na lícních stranách českých bankovek je použit okénkový proužek s mikrotextem, který v určitém intervalu vystupuje na povrch bankovky. V papírně je zalisován do kašovitě papírní hmoty v počáteční fázi výroby papíru na válcovém sítu. Na okénkovém proužku může být negativní mikrotext, který označuje např. název státu, název banky apod. Na bankovkách nejvyšších hodnot je použit proužek, u kterého dochází ke změně barvy.¹⁰⁷

Skrytý obrazec je umístěn na lícní straně bankovek v ornamentu na levém rameni portrétované osobnosti. Tvoří ho číslo označující nominální hodnotu bankovky. Skrytý obrazec je viditelný za podmínek, že sklopíme-li bankovku ve výši očí do vodorovné polohy proti zdroji světla. Poprvé byl skrytý obrazec použit ve druhé polovině sedmdesátých let.¹⁰⁸

K ochranným prvkům dále patří soutisková značka, kterou tvoří části tiskového prvku, které jsou vytištěny na obou stranách papíru s perfektním soutiskem proti sobě. Celý obrazec soutiskové značky je viditelný v průhledu proti světlu. Poprvé byla soutisková značka použita v druhé polovině 70. let jako skrytý obrazec. Na nových českých bankovkách v roce 1993 byla soutisková značka vytištěna ve tvaru rozložených písmen „C“ a „S“. Později po roce 1993 byla písmena nahrazena částmi písmen „C“ a „R“.¹⁰⁹

Ke standartním tištěným ochranným textům se řadí mikrotexty, které jsou na československých a českých bankovkách už dlouho. Mikrotexty se nachází na nových českých bankovkách na různých místech jak na lícní straně, tak na rubu. Mikrotext se nachází například ve vodorovném pruhu vpravo od portrétu. Dále se nachází na rubu bankovek

106 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 46.

107 [Srov.] tamtéž, s. 46.

108 [Srov.] Česká národní banka: Ochranné prvky 1000 Kč. Česká národní banka: Ochranné prvky 1000 Kč [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html#o6

109 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 47.

v pruhu vpravo od státního znaku kromě dvousetkoruny. Na bankovkách s nejvyšší nominální hodnotou 1000 Kč a 5000 Kč je mikrotext vytištěn na lící straně hlubotiskem.¹¹⁰

Na všech vzorech bankovek v hodnotách 2000 Kč, 5000 Kč, na bankovce v hodnotě 1000 Kč počínaje vzorem 1996 a na bankovce 500 Kč pouze u vzoru 2009, je použita opticky proměnlivá barva. Podle úhlu dopadajícího světla mění kovově lesklá barva svůj odstín z lesklé hnědé až fialové barvy do zlatě zelené. Prvky vytištěné opticky proměnlivou barvou se nachází na bankovkách nejvyšších hodnot nahoře uprostřed lící strany. Stylizovaný květ růže je vytištěn na bankovce 500 Kč, lipový list na bankovce 1000 Kč, na 2000 Kč jsou vytištěny svislé linky v lyře a na bankovce 5000 Kč je touto barvou vytištěn šestiúhelník s vyrytou lví hlavou.¹¹¹

Na českých bankovkách v hodnotách 1000 Kč, 2000 Kč a 5000 Kč je používán pruh iridiscentní barvy. Iridiscentní pruh je duhově lesklý a je umístěn na lící straně blíže pravému okraji bankovky. Původně byl použit v jedné barvě. Dnes je dvoubarevný a zprava vzorovaný. Při pohledu na bankovku se zdá být průhledný, při sklopení bankovky proti světlu získává slabý zlatý a fialový nádech s kovovým odleskem. Iridiscentní barvy fungují na principu optických jevů.¹¹²

110 [Srov.] SURGA, Leopold. České bankovky a mince 1993-2012. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2. s. 48.

111 [Srov.] tamtéž, s. 49.

112 [Srov.] Česká národní banka: Ochranné prvky 1000 Kč. Česká národní banka: Ochranné prvky 1000 Kč [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html#o6

II. Praktická část

4 Vlastní návrh nové české bankovky

Tato část bakalářské práce je výsledkem individuální tvorby návrhů nových českých bankovek. Při výběru vhodného tématu na návrhy bankovek jsem se inspirovala současnými bankovkami z Norska, které již nezachycují portréty významných osobností, ale reprezentují určitý aspekt oceánu, který je pro Norsko tak typický.

Inspiračním zdrojem pro způsob zpracování daného tématu se stal umělec světového formátu, básník, výtvarník, mecenáš umění a mistr koláže Jiří Kolář. Právě koláž jsem zvolila jako techniku pro zpracování návrhů bankovek. „Pojem koláž pochází z francouzského slova *coller*, které znamená nalepit a přilepit. V původním smyslu obraz vzniklý spojením malby nebo kresby a vlepených ústřížků novin, vinět, plakátů, tapet, i pomalovaných kusů papíru apod.“¹¹³

Jiří Kolář vytvořil nové varianty koláže, mezi které patří: roláž (fotografie rozstříhané na proužky či čtverečky, které jsou umísťovány za sebe), proláž (prolínání motivů), chiasmáž (obraz z malých výstřížků), muchláže (zmačkaný a opětovně narovnaný papír) nebo antikoláž (zmizení základních motivů z reprodukcí známých děl).¹¹⁴

Pro vypracování návrhů jsem se rozhodla zvolit bankovky s nominálními hodnotami 1000, 500, 200 a 100 Kč. Celý koncept bankovek se opírá o umělecká díla významných osobností české historie. Nepostradatelným motivem všech uvedených bankovek jsou přírodní krásy české krajiny. Formát bankovek jsem zvolila takový, aby byly použité obrázky čitelné a zároveň se neztratila jejich kvalita. Velikost každé bankovky je 19 cm na šířku a 8,5 cm na výšku. Bankovky jsou od sebe odlišeny různými barvami nominálních hodnot.

Bankovka s nejvyšší nominální hodnotou 1000 Kč (viz Přílohy II., obr. 34) zachycuje na líci i na rubu Máchovo jezero (viz Přílohy II., obr. 35), které odkazuje na osobnost českého romantismu Karla Hynka Mácha. Na líci bankovky je proto námět koláže Máchova jezera doplněn detailem sochy Alegorie lásky (viz Přílohy II., obr. 36) a jejím odrazem na vodní hladině od nejvýznamnějšího sochaře českého baroka Matyáše Bernarda Brauna. Na rubu bankovky se nachází třeboňští kapři. Kapr (viz Přílohy II., obr. 37) neodmyslitelně patří k českým symbolům nejen Vánoc, ale také dlouholeté tradice českého rybníkářství v kraji Rožmberků. Jeden ze dvou kaprů je místo šupin „oblečen“ do české vyšívané krajky (viz Přílohy II., obr. 38).

113 Oldřich J. a Jiří KROPÁČEK. Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění. Vyd. 2. Praha: Aurora, 2013. ISBN 978-80-7299-104-4., str. 104.

114 [Srov.] Světoznámý mistr koláže Jiří Kolář odhaloval zasuté vrstvy [online]. 9. 10. 2014 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/svetoznamy-mistr-kolaze-jiri-kolar-odhaloval-zasute-vrstvy/r~2571a5884fa111e4975f0025900fea04/?redirected=1524585601>

Rub a líc bankovky nominální hodnoty 500 Kč (viz Přílohy II., obr. 39) je spojen s tématem vodní hladiny. V levém dolním rohu bankovky je umístěno dílo Červená bárka (viz Přílohy II., obr. 40) Jana Zrzavého, který byl významným představitelem české výtvarné avantgardy nastupující na počátku dvacátého století. Detail z obrazu, přesněji červená loď se postupně vzdaluje na vodní hladině řeky Vltavy (viz Přílohy II., obr. 41). Rub bankovky zdobí koláž osobnosti Josefa Ressela (viz Přílohy II., obr. 42) spolu s lodním šroubem (viz Přílohy II., obr. 43), jehož vynálezem vstoupil do české historie. Důležitým sjednocujícím prvkem obou stran bankovky je červená barva, která vévodí rubu a je ve stejném odstínu jako loď na líci bankovky. Pro bankovku s nominální hodnotou 500 Kč byla vytvořena i další varianta koláže (viz Přílohy II., obr. 44).

Bankovce nominální hodnoty 200 Kč (viz Přílohy II., obr. 45) dominuje nejslavnější český atlet, který je známý po celém světě, Emil Zátopek. Tento fenomenální běžec neměl žádný běžecký styl ani silné nohy, ale zato mu nechyběla síla a houževnatost. Jeho životní krédo bylo: Nemůžeš? Přidej! Během olympijských her v Helsinkách v roce 1952 získal neuvěřitelné tři zlaté medaile, dokonce i z maratonu, který tehdy běžel poprvé.¹¹⁵ Koláž na líci bankovky je propojením ilustrace Klapzubovy jedenáctky (viz Přílohy II., obr. 46) od Karla Čapka s osobností Emila Zátopka (viz Přílohy II., obr. 47 a obr. 48). Líc bankovky odkazuje na reprezentaci českého sportu ve světě. Rub bankovky tvoří bájná hora Říp (viz Přílohy II., obr. 49 – 52.), která patří k nejznámějším symbolům Čech. Koláž tvoří prolínající se motivy čtvera ročních období (jaro, léto, podzim a zima), které odkazují na zeměpisnou šířku, v níž se nachází Česká republika. Pro bankovku s nominální hodnotou 200 Kč byla vytvořena i další varianta koláže (viz Přílohy II., obr. 53).

Bankovka s nominální hodnotou 100 Kč (viz Přílohy II., obr. 54) zachycuje velmi populární českou volnočasovou aktivitu, kterou je houbaření. Tento český fenomén nemá ve světě obdoby. Tato houbařská vášeň má své hluboké historické kořeny. V českých lesích se houby sbíraly od nepaměti a byly považovány za pokrm, který si mohl dovolit každý člověk.¹¹⁶ Na rubu bankovky jsou tedy zachyceny klobouky různých druhů hub (viz Přílohy II., obr. 55 – 59), které mají připomínat linie líce bankovky. Líc bankovky se skládá z koláže Boubínského pralesa (viz Přílohy II., obr. 60) a barevných linií Zdeňka Sýkory (viz Přílohy II., obr. 61), který v šedesátých letech jako jeden z prvních na světě zapojil počítač do přípravy uměleckého díla.

115 [Srov.] Český atletický svaz: EMIL ZÁTOPEK [online]. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <http://www.atletika.cz/reprezentace/medailony-atletu/emil-zatopek-1/>

Díla Zdeňka Sýkory jsou zastoupena v celé řadě českých i světových sbírek.¹¹⁷ Koláž doplňuje pruh proutí, které má evokovat košíky, do kterých houbaři sbírají své úlovky. Pro tuto bankovku byla vytvořena i další varianta koláže (viz Přílohy II., obr. 62), kde bylo použito dílo *Nervous Trees* od umělce Krištofa Kintery (viz Přílohy II., obr. 63).

117 [Srov.] Zdeněk Sýkora [online]. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <http://www.zdeneksykora.cz/>

Závěr

V úvodu bakalářské práce byly vytyčeny hlavní cíle, ke kterým výše uvedené kapitoly směřují. Jedním z cílů je objasnění obecné historie platidel, kde bylo zjištěno, že první platidla neměla charakter mincí natož bankovek, ale pouze formu zboží a služeb sloužící ke směně. První papírová platidla se datují kolem roku 600 n. l., která vznikala na území starověké Číny. První známky papírových platidel na území Evropy byly až v sedmnáctém století.

Papírovým platidlům vždy předcházely mince, které z pohledu výroby a například potřeby dělení byly jednodušší a vhodnější. Na území českého státu vznikaly mince již v desátém století a až do doby osmnáctého století byly jediným platidlem podobným platidlům dnešní doby. Právě v této době za vlády Marie Terezie vznikly první papírové peníze.

Vývoj bankovek byl ovlivněn jak politickou situací, tak i potřebou nových bankovek s ohledem na vyšší bezpečnost. Soudobé bankovky jsou hodnotným uměleckým dílem, které není vždy takto společností chápáno nebo vnímáno. Autorem těchto bankovek je Oldřich Kulhánek, který navrhl celou sérii dnes používaných či již v některých případech nepoužívaných bankovek, z důvodu nahrazení mincemi. Proces tvorby bankovek je pro běžného člověka celkem složitým. Prvním krokem je předběžný projekt, který definuje celou sadu potřebných bankovek a jejich nominální hodnoty. Dále pak následuje soutěž pro zajištění tematického obsahu bankovek. Třetím krokem je zpracování grafických návrhů tiskárnou cenin za dohledu autora námětů bankovek. V případě shody je třeba zajistit výrobu jednotlivých desek. Poslední fází je již hromadný tisk, který musí splňovat i náležitosti s ohledem na ochranné prvky.

V praktické části práce jsem si kladla za cíl vytvořit vlastní návrh bankovky. V průběhu procesu jsem se rozhodla vytvořit 4 bankovky s nominálními hodnotami 1000, 500, 200 a 100 Kč. Při jejich realizaci jsem se snažila co nejlépe vystihnout dané téma.

ZDROJE

Seznam použité tištěné literatury

HÁSKOVÁ, Jarmila. *Československé bankovky, státopvky a mince 1919-1992*. Praha: Lunarion, 1993. ISBN 80-85774-05-4.

KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. Vyd. 3. Praha: Aventinum, 1995. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4.

Mince a bankovky: Časopis o mincích, bankovkách a medailích. Praha: Zlaté mince-numismatika, 2013, 6(2).

NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela. *Základy numismatiky*. 2. doplněné vydání. Brno: Academia, 1986.

NOLČ, Jiří. *Numismatika: peníze v českých zemích*. Brno: Computer Press, 2008. Muzeum v knize (Computer Press). ISBN 978-80-251-2105-4.

SURGA, Leopold a Jiří PEKÁREK. *České bankovky a mince 1993-1998*. Praha: Nuga, 1998. ISBN 80-85903-09-1.

SURGA, Leopold. *České bankovky a mince 1993-2012*. Vyd. 1. Praha: Jerome, 2012, 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2.

VONDRA, Roman. *Peníze v moderních českých dějinách*. Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). ISBN 9788020021304.

Seznam použitých internetových zdrojů

BARET, Daniel. *Odvážný krok: Nové norské bankovky jsou umělecká, rozmazaná díla*. REFLEX: *Odvážný krok: Nové norské bankovky jsou umělecká, rozmazaná díla* [online]. 2014, 13. října 2014 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/fotogalerie/59627/odvazny-krok-nove-norske-bankovky-jsou-umelecka-rozmazana-dila.html>

Česká národní banka: Ochranné prvky 1000 Kč. *Česká národní banka: Ochranné prvky 1000 Kč* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_1000.html#o6

Česká národní banka: *Bankovky hezké být mohou, ale bezpečné být musí* [online]. SURGA, Leopold. 2008 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_o8_o80926b.html

Česká národní banka: Oldřich Kulháněk. *Česká národní banka: Oldřich Kulháněk* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/o_bankovkach/kulhanek.html

Český atletický svaz: EMIL ZÁTOPEK [online]. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z:

<http://www.atletika.cz/reprezentace/medailony-atletu/emil-zatopek-1/>

GREGOROVÁ, Markéta. Nové norské bankovky vzdávají hold oceánu. *Magazín sběratele: Nové norské bankovky vzdávají hold oceánu* [online]. 2017, 28. května 2017 [cit. 2018-04-16].

Dostupné z: <http://magazin-sberatele.cz/nove-norske-bankovky-vzdavaji-hold-oceanu/>

HOMOLOVÁ, Marie. Tlustá a ošklivá? Nikoli, Ema Destinová byla geniální. *Idnes.cz: Tlustá a ošklivá? Nikoli, Ema Destinová byla geniální* [online]. 2011, 20. září 2011 [cit. 2018-04-16].

Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/tlusta-a-oskliva-nikoli-ema-destinova-byla-genialni-fhc-/zpr_archiv.aspx?c=A110917_1653161_kavarna_bar

INFOFILA: *Základy notafilie - výroba a ochrana bankovek*. KUDWEISS, Miloš. INFOFILA [online]. 2011 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.infofila.cz/zaklady-notafilie-vyroba-a-ochrana-bankovek-r-17-c-4167>

Karel IV. *Česká televize: Karel IV.* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/lide/karel-iv/>

KRYNEK, Ondřej. Snøhetta navrhla futuristické bankovky pro Norsko. *DesignMag: Snøhetta navrhla futuristické bankovky pro Norsko* [online]. 2014, 13. října 2014 [cit. 2018-04-16].

Dostupné z: <http://www.designmag.cz/media/51698-snohetta-navrhla-futuristicke-bankovky-pro-norsko.html>

Lidovky: Zemřel grafik a malíř Oldřich Kulhánek, autor českých bankovek. *Lidovky.cz: Zemřel grafik a malíř Oldřich Kulhánek, autor českých bankovek* [online]. 2013, 28. ledna 2013 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/zemrel-grafik-a-malir-oldrich-kulhanek-autor-ceskych-bankovek-puz-/lide.aspx?c=A130128_103431_lide_mct

Město Bohumín: *Jak se rodila česká koruna* [online]. 2013 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <https://www.mesto-bohumin.cz/cz/odbor-pravni/novinove-clanky/26337-jak-se-rodila-ceska-koruna.html>

Oldřich Kulhánek a Česká národní banka* [online]. 2015 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/moravec_20150330.html

SMYČEK, Josef. Nový vzor norských bankovek. *Velvyslanectví České republiky v Oslo: Nový vzor norských bankovek* [online]. 2017, 3. června 2017 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/oslo/cz/obchod_a_ekonomika/aktualni_ekonomicke_zpravodajstvi/novy_vzor_norskych_bankovek_1.html

Státní tiskárna cenin: *Techniky tisku* [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.stc.cz/p-35-liniovyy-hlubotisk.html?p=35>

Státní tiskárna cenin: *Ofset* [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.stc.cz/p-36-ofset.html?p=36>

Státní tiskárna cenin: *Bankovky* [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.stc.cz/p-11-bankovky.html?p=11>

Světznámý mistr koláže Jiří Kolář odhaloval zasuté vrstvy [online]. 9. 10. 2014 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/svetoznamy-mistr-kolaze-jiri-kolar-odhaloval-zasute_vrstvy/r~2571a5884fa111e4975f0025900fea04/?redirected=1524585601

TOMÁŠ, Plhoň. *Bankovky: Články o bankovkách a jejich vzniku. Dny české státnosti: Bankovky* [online]. 2011, 26.9.2011 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.dnyceskestatnosti.cz/novinky/clanky/bankovky/>

PAPCEL: *Ceninové papíry* [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.papcel.cz/produkty/papir/ceninove-papiry/>

Výroba bankovek v letech 1919-1928 [online]. 2003 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z:
http://www.cnbprovsechny.cnb.cz/cs/vyroba_bankovek_historie/vyroba_bankovek_1919-1928.html

Zavedení eura v České republice: Historie eurobankovek [online]. DĚDEK, CSC., prof. Ing. Oldřich. 2013 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z:
<http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/historie-eurobankovek>

Zdeněk Sýkora [online]. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <http://www.zdeneksykora.cz/>

Životopisy: Přemysl Otakar I.: Král, který dává Českému státu pevné hranice. *Životopisyonline.cz: Přemysl Otakar I.: Král, který dává Českému státu pevné hranice* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://zivotopisyonline.cz/premysl-otakar-i-1155-15121230-kral-ktery-dava-ceskemu-statu-pevne-hranice/>

Seznam příloh

Přílohy I obrazový materiál k teoretické části.....	49
Přílohy II obrazový materiál k praktické části	66

Přílohy I – Obrazový materiál k teoretické části

Obr. 1 – Keltský statér mušlovitého typu

Obr. 2 – Zlatý aureus

Obr. 3 – Denár

Obr. 4 – Brakteát

Obr. 5 – Groš

Obr. 6 – Florén Jana Lucemburského

Obr. 7 – Tolar

Obr. 8 – Bankocetle

Obr. 9 – Okolkovaná rakousko-uherská bankovka

Obr. 10 – Státovka I. emise, 10 Kčs, A. Mucha

Obr. 11 – Státovka I. emise, 20 Kčs, A. Mucha

Obr. 12 – Státovka II. emise, 5 Kčs, J. Benda

Obr. 13 – Státovka II. emise, 50 Kčs, F. Kysela

Obr.14 – Bankovky NBČS, 50 Kčs, A. Mucha

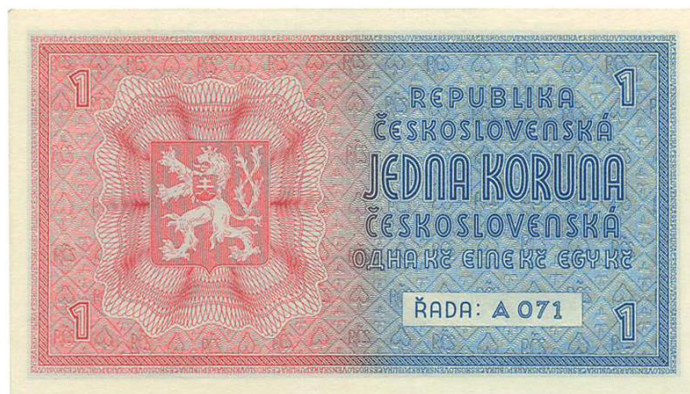
Obr. 15 – Bankovky NBČS, 100 Kčs, M. Švabinský

Obr. 16 – Bankovky NBČS, 1 000 Kčs, M. Švabinský

Obr. 17 – Bankovky NBČS, 20 Kčs, A. Mudruňka

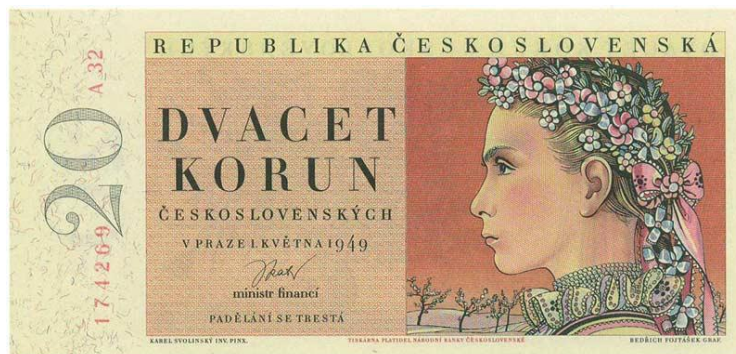
Obr. 18 – Bankovky NBČs, 1 Kčs, B. Heinz

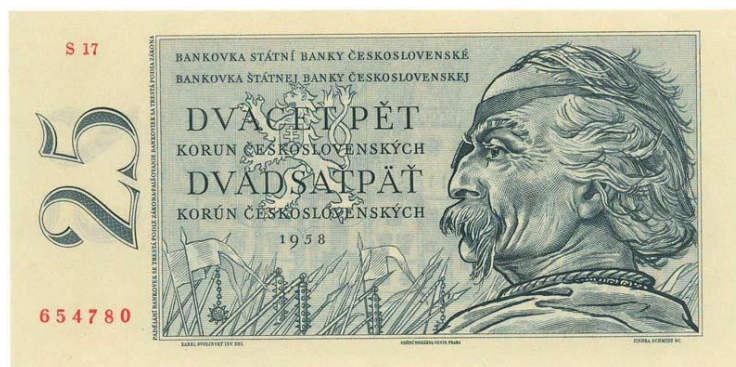
Obr.19 – Bankovky NBČS, 5 Kčs, B. Fojtášek, J. Schmidt, A. Machek

Obr. 20 – Poválečné peníze, 20 Kčs

Obr. 21 – Poválečné peníze, 20 Kčs, K. Svoboda

Obr. 22 – Bankovky a státočky v socialistické době, 25 Kčs, K. Svoboda

Obr. 23 – Bankovky a státovky v socialistické době, 10 Kčs, M. Medvecká, L. Jirka, B. Fojtášek

Obr. 24 – Bankovky a státovky v socialistické době, 100 Kčs, plk. F. Heřman

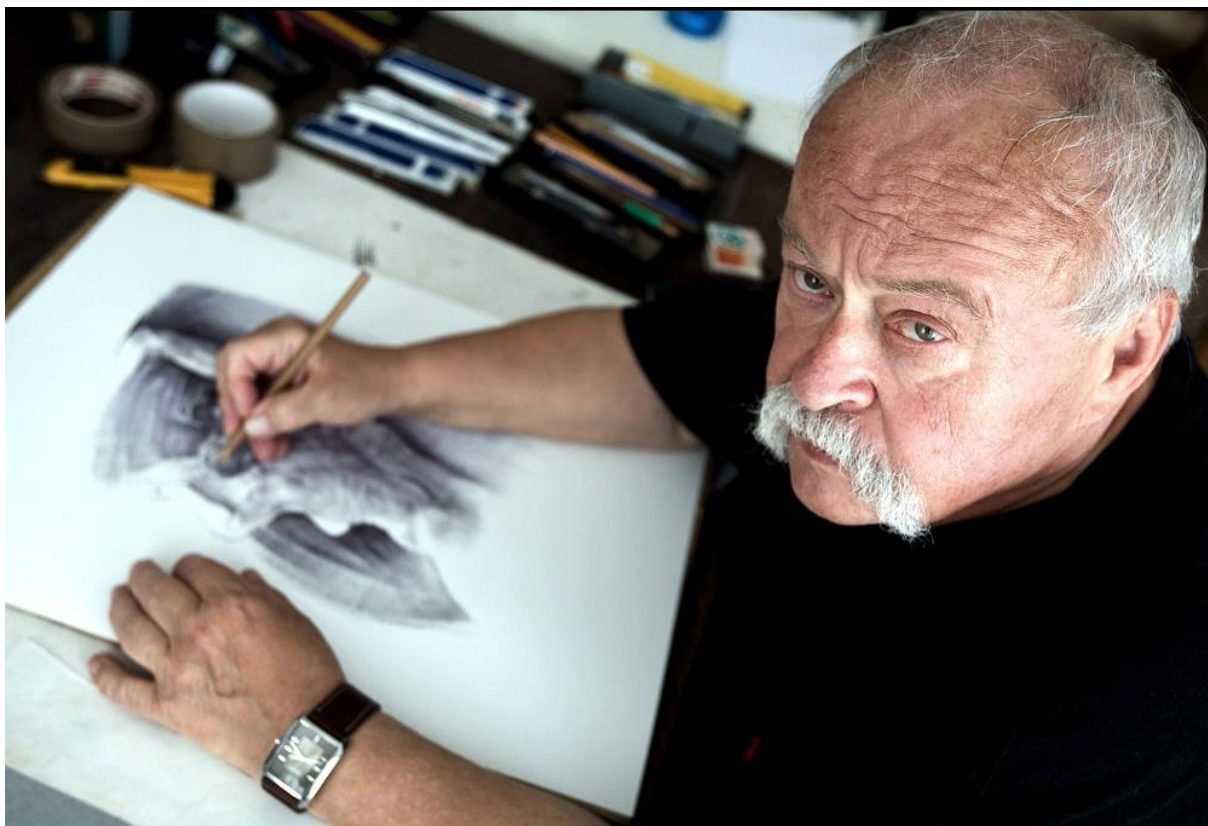
Obr. 25 – Bankovky a státovky v socialistické době, 1 000 Kčs, A. Brunovský

Obr. 26 – Bankovky a státovky v socialistické době, 20 Kčs, A. Brunovský

Obr. 27 – Bankovky a státočky v socialistické době, 100 Kčs, A. Brunovský

Obr. 28 – Oldřich Kulhánek

Obr. 29 – České bankovky, 2 000 Kč, O. Kulhánek

Obr. 30 – Eurobankovky, 50 euro, R. Kalina

Obr. 31 – Eurobankovky, 100 euro, R. Kalina

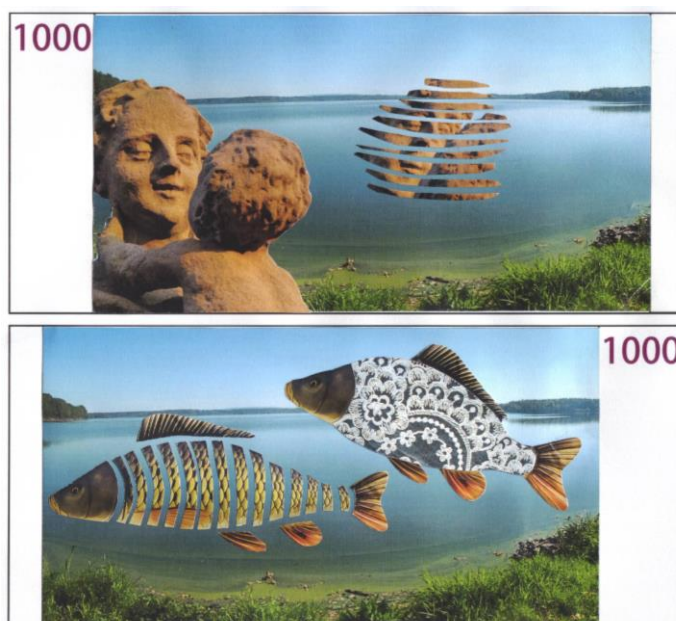

Obr. 32 – Norské bankovky, 200 NOK

Obr. 33 – Státovka, 1000 Kčs

Přílohy II – Obrazový materiál k praktické části

Obr. 34 - Finální návrh bankovky, 1000 Kč

Obr. 35 – Máchovo jezero

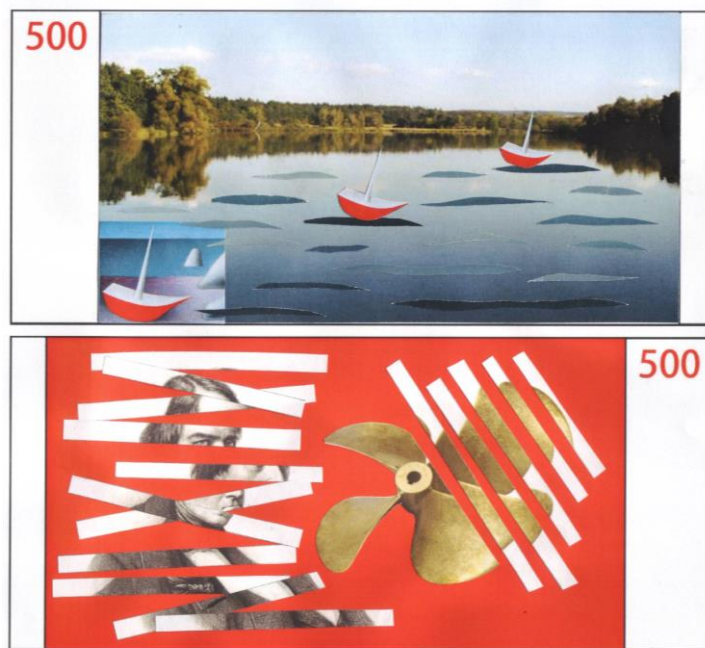
Obr. 36 – Kapr Obecný

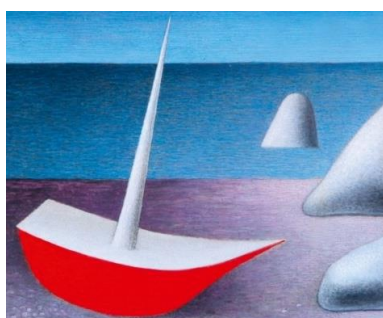
Obr. 37 – Matyáš Bernard Braur
Alegorie lásky

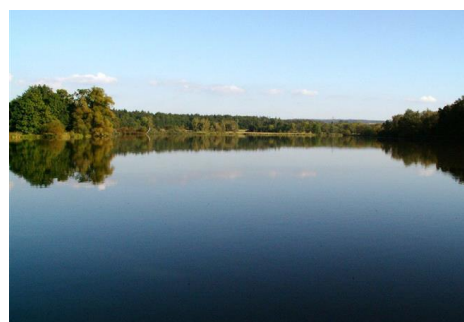
Obr. 38 – Vyšivaná krajka

Obr. 39 – Finální návrh bankovky, 500 Kč

Obr. 40 – Jan Zrzavý – Červená bárka

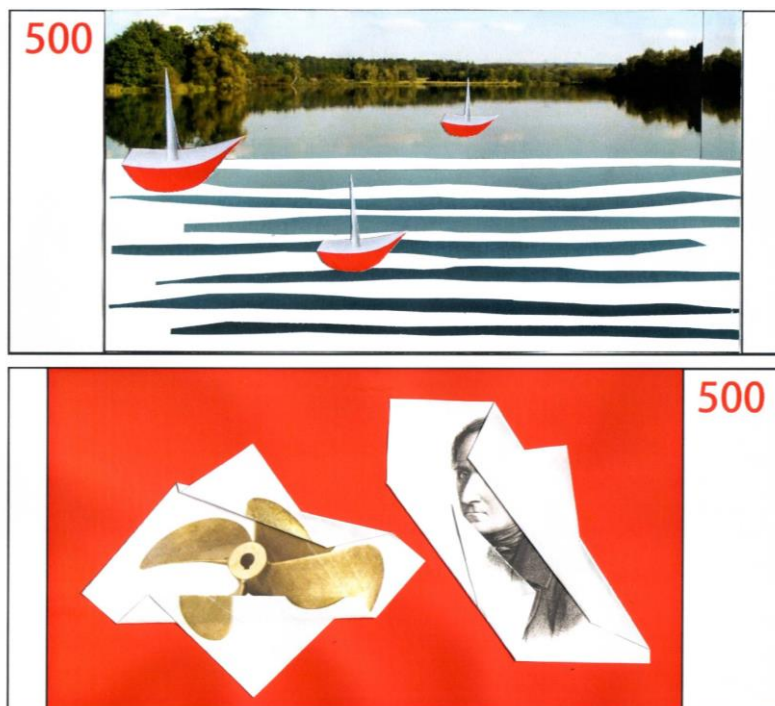
Obr. 41 - Vltava

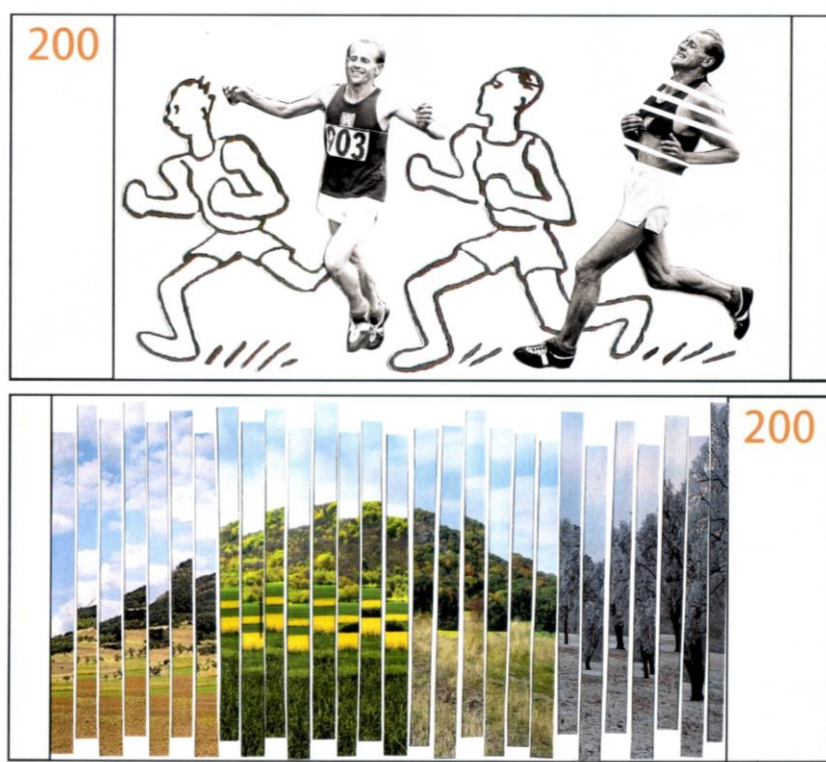
Obr. 42 – Josef Ressel

Obr. 43 – Lodní šroub

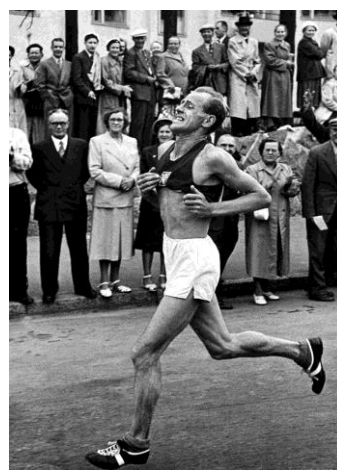
Obr. 44 – Další návrh bankovky, 500 Kč

Obr. 45 – Finální návrh bankovky, 200 Kč

Obr. 46 – Karel Čapek – Klapzubova jedenáctka

Obr. 47 a obr. 48 – Emil Zátopek

Obr. 49 - Říp

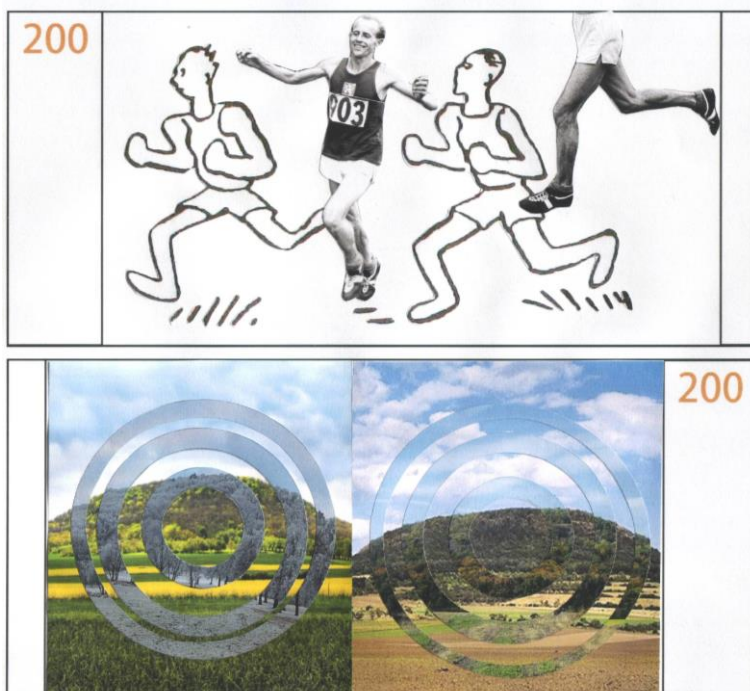
Obr. 50 - Říp

Obr. 51 - Říp

Obr. 52 - Říp

Obr. 53 - Další návrh bankovky, 200 Kč

Obr. 54 – Finální návrh bankovky, 100 Kč

Obr. 55 – Muchomůrka červená

Obr. 56 – Bedla vysoká

Obr. 57 – Liška obecná

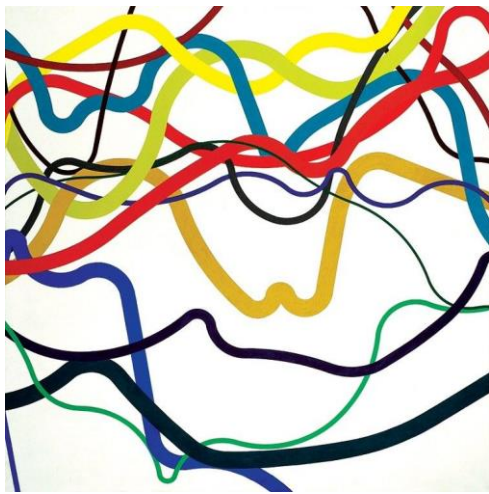
Obr. 58 – Hřib smrkový

Obr. 59 – Hřib hnědý

Obr. 60 – Boubínský prales

Obr. 61 – Zdeněk Sýkora – Linie.č. 100

Obr. 63 – Krištof Kintera – Nervous Trees

Obr. 62 – Další návrh bankovky, 100 Kč

Zdroje obrazových příloh

Obr. 1: Keltský statér

Dostupné z: <http://pokladypodnami.cz/keltske-stater-y-duhovky/>

Obr. 2: Zlatý aureus

Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/541346817682080521/>

Obr. 3: Denár

Dostupné z:

http://www.sberatel.com/diskuse/imagesExtension/img/7510/112671/777_CwwMp3.JPG

Obr. 4: Brakteát

Dostupné z:

<http://www.numismatik.cz/uploads/files/Aukce/Pr%C3%BD%20ok%C5%99%C3%AD%C5%BEen%C3%BD%20j%C3%A1chymovsk%C3%BD%20tolar%201549/t%201549%20rauch.87.3305.jpg>

Obr. 5: Groš

Dostupné z: <http://www.numismatika-schimandl.cz/aukce/59/0057.jpg>

Obr. 6: Florén

Dostupné z: <http://www.numismatika-schimandl.cz/aukce/59/0057.jpg>

Obr. 7: Tolar

Dostupné z:

<http://www.numismatici.cz/files/Image/Vz%C3%A1cn%C3%BD%20ok%C5%99%C3%AD%C5%BEen%C3%BD%20j%C3%A1chymovsk%C3%BD%20tolar%201549/t%201549%20rauch.87.3305.jpg>

Obr. 8: Bankocetle

Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/styles/size_1180/public/images/1239879-367435.jpg?itok=4ekimQ2L

Obr. 9: Okolkovaná rakousko-uherská bankovka

Dostupné z: <http://www.papirovaplatidla.cz/bankovky/prozatimni-statovky---kolkovane>

Obr. 10: Státovka I. emise, 10 Kčs, Alfons Mucha

Dostupné z: <http://www.papirovaplatidla.cz/bankovky/statovky-i-emise>

Obr. 11: Státovka I. emise, 20 Kčs, Alfons Mucha

Dostupné z: <http://www.papirovaplatidla.cz/bankovky/statovky-i-emise>

Obr. 12: Státovka II. emise, 5 Kčs, Jaroslav Benda

Dostupné z: zdroj: <http://www.papirovaplatidla.cz/bankovky/statovky-ii-emise>

Obr. 13: Státovka II. emise, 50 Kčs, František Kysela

Dostupné z: <http://www.papirovaplatidla.cz/bankovky/statovky-ii-emise>

- Obr. 14: Bankovky NBČS, 50 Kčs, Alfons Mucha
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-nbcs>
- Obr. 15: Bankovky NBČS, 100 Kčs, Max Švabinský
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-nbcs>
- Obr. 16: Bankovky NBČS, 1000 Kč, Max Švabinský
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-nbcs>
- Obr. 17: Bankovky NBČS, 20 Kčs, Alois Mudruňka
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-nbcs>
- Obr. 18: Bankovky NBČS, 1 Kčs, Bohumil Heinz
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-nbcs>
- Obr. 19: Bankovky NBČS, 5 Kčs, Jindra Schmidt, B. Fojtášek, Antonín Machek
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-nbcs>
- Obr. 20: Poválečné peníze, 20 Kč
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 21: Bankovky a státočky v socialistické době, 20 Kčs, Karel Svolinský
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 22: Bankovky a státočky v socialistické době, 25 Kčs, Karel Svolinský
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 23: Bankovky a státočky v socialistické době, 10 Kčs, Mária Medvecká, Bedřich Fojtášek, Ladislav Jirka
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 24: Bankovky a státočky v socialistické době, 100 Kčs, plk. František Heřman
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 25: Bankovky a státočky v socialistické době, 1000 Kčs, Albín Brunovský
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 26: Bankovky a státočky v socialistické době, 20 Kčs, Albín Brunovský
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 27: Bankovky a státočky v socialistické době, 100 Kč, Albín Brunovský
Dostupné z: <http://www.papirovaplaidla.cz/bankovky/bankovky-a-statovky>
- Obr. 28: Oldřich Kulháněk
Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=vytvarne-umeni&c=A130128_101755_vytvarne-umeni_ob-kulhanek
- Obr. 29: České bankovky, 2000 Kč, Oldřich Kulháněk
Dostupné z: <http://cnslouny.unas.cz/obr/cz1996-2000.jpg>

Obr. 30: Eurobankovky, 50 euro, Robert Kalina

Dostupné z: http://www.newsit.gr/files/image/2017/04/04/50_euro_new2.jpg

Obr. 31: Eurobankovky, 100 euro, Robert Kalina

Dostupné z: http://convertisseur.kingconv.com/images/devises/EUR/EUR_100.jpg

Obr. 32: Norské bankovky, 200 NOK

Dostupné z: <http://magazin-sberatele.cz/nove-norske-bankovky-vzdavaji-hold-oceanu/>

Obr. 33: Státovka, 1000 Kč

Dostupné z: https://finance.idnes.cz/prvni-prvorepublikove-papirove-penize-navrhoval-i-alfons-mucha-pxd-/sporeni.aspx?c=A081027_093344_bank_hru

Obr. 34: Finální návrh bankovky, 1000 Kč

Kristýna Pecinová

Obr. 35: Máchovo jezero

Dostupné z: <http://www.turistik.cz/sk/kraje/liberecky-kraj/okres-ceska-lipa/doksy-okres-ceska-lipa/machovo-jezero-doksy/galerie/>

Obr. 36: Matyáš Bernard Braun – Alegorie lásky

Dostupné z: https://sladeczek.webnode.cz/_files/200001031-abfc1acfbf/Maty%C3%A1%C5%A1%20Bernard%20Braun_Kuks_Alegorie%20L%C3%A1sky%20II_foto%20Petr%20Sl%C3%A1de%C4%8Dek_01062012.JPG

Obr. 37: Kapr obecný

Dostupné z: <https://www.chytapust.cz/Ryby-polstare/Gaby-Polstar-Kapr-supinac-64-cm>

Obr. 38: Vyšívána krajka

Dostupné z: <http://www.e-viktoria.cz/www-e-viktoria-cz/eshop/52-1-Krajky-vysivane-tyly/-4-/5/5916-Svatebni-vysivana-krajka-na-tylu-bila>

Obr. 39: Finální návrh bankovky, 500 Kč

Kristýna Pecinová

Obr. 40: Jan Zrzavý – Červená bárka

Dostupné z: https://kultura.zpravy.idnes.cz/obraz-zrzaveho-za-3-miliony-dd8-/vytvarne-umeni.aspx?c=A131013_175109_vytvarne-umeni_spm

Obr. 41: Vltava

Dostupné z: <http://www.visitvltava.cz/de/wasseranlage-orlik/25/>

Obr. 42: Vynálezce Josef Ressel

Dostupné z: <http://edu.techmania.cz/cs/encyklopedie/vedec/1299/ressel>

Obr. 43: Lodní šroub

Dostupné z: <https://www.solediesel.cz/products/prislusenstvi-lodni-sroub/>

Obr. 44: Další návrh bankovky, 500 Kč
Kristýna Pecinová

Obr. 45: Finální návrh bankovky, 200 Kč
Kristýna Pecinová

Obr. 46: Karel Čapek – Klapzubova jedenáctka
Dostupné z: http://www.bratri-capkove.cz/klapzubova-jedenactka-6/g-2789/id_obrazky=4113&typ_sady=1&p1=1138

Obr. 47: Emil Zátopek
Dostupné z: https://sport.idnes.cz/foto.aspx?r=atletika&foto1=ROU41bo62_zatopek.jpg

Obr. 48: Emil Zátopek
Dostupné z: <http://www.ahaonline.cz/galerie/zhave-drby/78485/atleticka-legenda-dana-zatopkova-emil-mi-do-vseho-kecal>

Obr. 49: Říp na jaře
Dostupné z: https://cestovani.idnes.cz/vylet-vlakem-na-ripskou-pout-a-pesky-na-rip-ke-svatemu-jiri-paw-/kudyznudy.aspx?c=A160411_145133_kudyznudy_kro

Obr. 50: Říp v létě
Dostupné z: <https://skrz.cz/misto/hora-rip>

Obr. 51: Říp na podzim
Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/hora-rip/foto?id=11969>

Obr. 52: Říp v zimě
Dostupné z: <https://www.i6o.cz/clanek/detail/16414/zimni-vychazka-na-rip>

Obr. 53: Další návrh bankovky, 200 Kč
Kristýna Pecinová

Obr. 54: Finální návrh bankovky, 100 Kč
Kristýna Pecinová

Obr. 55: Muchomůrka červená
Dostupné z: <http://www.rostou.cz/houba/135/muchomurka-cervena/>

Obr. 56: Bedla vysoká
Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/496018/bedla-cervenajici-otravila-zenu-z-plzenska-lide-se-o-houbu-hadaji-co-experti.html>

Obr. 57: Liška obecná
Dostupné z: <https://www.nahoubach.cz/atlas-hub/liska-obecna/>

Obr. 58: Hřib smrkový
Dostupné z: <http://www.ohoubach.cz/atlas-hub/detail/31/Hrib-smrkovy/>

Obr. 59: Hřib hnědý

Dostupné z: <http://www.ohoubach.cz/atlas-hub/detail/52/Hrib-hnedy/>

Obr. 60: Boubínský prales

Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/179229260153441217/>

Obr. 61: Zdeněk Sýkora – Linie č. 100

Dostupné z: <http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/zdenek-sykora-2008>

Obr. 62: Další návrh bankovky, 100 Kč

Kristýna Pecinová

Obr. 63: Krištof Kintera – Nervous Trees

Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/kristof-kintera-nervous-trees/>